

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies TYP-verkostossa -
”Ainahan nää kun siirrytään seuraavaan palveluun, se välivaihe on
kriittinen.”

Vankeusaika mahdollisuutena! -hanke

Henriksson Maarit
Virtanen Jaana

Opinnäytetyö
Sosiaalialan alempi ammattikorkeakoulututkinto
Aikuissosiaalityö
Sosionomi (AMK)

2018

Lapin ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi AMK

Tekijä	Maarit Henriksson Jaana Virtanen	Vuosi	2018
Ohjaaja(t)	Voitto Kuosmanen Timo Marttala		
Toimeksiantaja	Vankeusaika mahdollisuutena! -hanke		
Työn nimi	Rikosseuraamuslaitoksen virkamies TYP-verkosto- tossa		
Sivu- ja liitesivumäärä	63 + 2		

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, kuinka Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen ja TYP-verkoston toimintaa voidaan kehittää rikostaustaisten asiakkaiden palveluiden parantamiseksi. Tarkoituksena on selvittää, mikä muuttui, kun Rikosseuraamuslaitoksen virkamies sijoittui TYP-verkoston toimintaan. Lisäksi halusimme selvittää millaisia odotuksia TYP-verkoston toimijoilla on Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisesta. Tarkoituksena on tuoda myös esille mahdollisia ongelmakohtia ja kehittämisenäkökuilma juuri rikostaustaisten palveluihin nähden.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen ja se on toteutettu parityönä. Varsinaisen aineiston keräsimmme teemahaastattelemalla TYP-verkoston toimijoita kahtena eri ajankohtana. Ensimmäisellä haastattelukerralla selvitimme palveluiden rakentumista ennen Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumista TYP-verkostoon. Toisella haastattelukerralla selvitimme Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen jälkeen tapahtuneita muutoksia. Aineiston analysoinnissa käytimme menetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Opinnäytetyön keskeisenä tuloksena ilmeni, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamies tuo lisäarvoa TYP-verkoston toimintaan juuri erityisosaamisellaan. Tiedon tuominen verkostoon rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla esiintyvistä erityisistä tuen tarpeista nähtiin tärkeänä palveluiden toimivuuden kannalta. Haastateltavien kertomuksista ilmeni verkostoyhteistyön haasteita ja niihin liittyviä kehittämisehdotuksia.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää Vankeusaika mahdollisuutena! –hankkeessa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten ja TYP-verkoston työntekijöiden yhteistyön sekä asiakastyön kehittämisessä. Jatkotutkimusaiheiksi nousi selvittää asiakkaiden kokemukset palvelun toimivuudesta ja hyödyistä, sekä tutkimuksemme loppuvaiheessa hankkeessa pilotoidun lomakkeen käyttöönoton toimivuudesta.

Avainsanat
git, verkostoyhteistyö

TYP, Vankeusaika mahdollisuutena!, vapautuvat vangit,

Lapland University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Maarit Henriksson Jaana Virtanen	Year	2018
Supervisor	Voitto Kuosmanen Timo Marttala		
Commissioned by	Vankeusaika mahdollisuutena! -hanke		
Subject of thesis	Criminal sanction official TYP-network		
Number of pages	63 + 2		

The aim of this thesis is to find out what kind of changes occurred in multiprofessional joint network promoting employment from the point of view of the clients with a criminal when the criminal sanctions official worker was placed in the service network. In addition, the aim of the study is to find out what kind of expectations the TYP-employees had of the criminal sanctions official worker, as well as to highlight the problem areas and the developmental aspects of the criminal sanctions services. The aim was to promote co-operation between the criminal sanctions official worker and the TYP to improve the services of the clients with a criminal.

The thesis is qualitative and was carried out as pair work. The actual material has been collected by theme interviews of the actors in the TYP at two different times. The purpose of the first interview was to chart the structure of services before the placement of a criminal sanctions official in the TYP. The second interview aimed to find out the changes that occurred after the placement of a criminal sanctions. Material-based content analysis has been used as the method for analyzing the data.

The results of the thesis revealed that the criminal sanctions official worker has added value to the TYP with just her special expertise. The most important observation of the study was the importance of co-operation between the authorities in terms of the functionality of the services. The interviewees' reports revealed the challenges of cooperation and the related development suggestions. The study also highlighted the specific support needs of clients with a criminal in employment services that employees can consider when working with them.

The results of the study can be utilized by the Imprisonment as Opportunity to develop the cooperation between the officials of the Criminal Sanctions Agency and the TYP and hence also in the development of client work. In the future, the project could be explored from the point of view of the clients in other words how they feel that the project has contributed to the service system.

Key words TYP, criminal sanctions official worker, clients with criminal, network cooperation

SISÄLLYS

ALKUSANAT.....	6
1 JOHDANTO.....	7
2 TYÖYMPÄRISTÖT	9
2.1 Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu	9
2.2 Rikosseuraamuslaitos.....	11
2.3 Vankeusaika mahdollisuutena! -hanke	11
3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	13
3.1 Kriminaalipolitiikka	13
3.2 Verkostoyhteistyö	14
3.3 Palveluohjaus kriminaalivyössä.....	16
3.4 Rikostaustaisten työllistymistä estävät ja edistävät tekijät	17
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	19
4.1 Tutkimuskysymykset.....	19
4.2 Tutkimusmenetelmä.....	19
4.3 Tutkimusaineiston keruu.....	21
4.4 Teemahaastattelu	22
4.5 Haastateltavien valinta.....	24
4.6 Teemahaastattelun toteutus	25
5 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	27
5.1 Tutkimuksen luotettavuus	27
5.2 Tutkimuksen eettisyys.....	28
6 TUTKIMUSAINIESTON ANALYYSI JA TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
6.1 Tutkimusaineiston analyysi	31
6.2 Palveluiden rakentuminen ennen hankkeen ja TYP-verkoston yhteistyötä	33
6.3 Haasteet ennen hankkeen ja TYP-verkoston yhteistyötä.....	37
6.4 Oletuksia palveluissa tapahtuvista muutoksista ennen hankkeen ja TYP-verkoston yhteistyötä.....	40
6.5 Palveluiden rakentuminen ja verkostoyhteistyö hankkeen käynnistyttyä	

6.6	Kehittämisehdotuksia hankkeen käynnistyttyä.....	44
6.7	Oletuksia palveluissa tapahtuvista muutoksista hankkeen käynnistyttyä 51	
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	53
8	POHDINTA.....	58
	LÄHTEET	60
	LIITTEET	63

ALKUSANAT

Haluamme kiittää Vankeusaika mahdollisuutena! – hankkeen toimintaan osallistuneita työntekijöitä ja virkamiehiä, jotka ovat mahdollistaneet opinnäytetyömme osallistumalla haastatteluihin. Kiitämme erityisesti myös hankkeen projektipäällikköä Kati Kaarlejärveä, joka antoi meille alkusysäyksen ja innostuksen opinnäytetyöprosessiimme. Kiitos ohjaaville opettajillemme Voitto Kuosmaselle ja Timo Marttalalle, joiden kannustamana ja opastamana olemme opinnäytetyömme työstäneet. Lisäksi kiitämme myös epäuskon hetkinäkin kannustuksesta ja tuesta perheitämme, ystäviämme ja koulukavereita opinnäytetyöprosessimme aikana. Kiitokset suomme myös toinen toisillemme hyvästä ja onnistuneesta yhteistyöstä.

1 JOHDANTO

Rikostaustaisten henkilöiden integroituminen yhteiskuntaan tuomion suorittamisen jälkeen on yhteiskunnan etu, sillä muutoin vaihtoehdoksi jää palaaminen vanhaan tuttuun yhteisöön ja rikolliseen elämäntapaan. Tärkeimpiä keinoja yhteiskunnallisen turvallisuuden luomisessa ovat syrjäytymistä vähentävät ja ehkäisevät toimet rikostaustaisten tueksi, jossa tarvitaan työvoimatoimen, rikosseuraamusalan ja muiden viranomaisten tiivistä yhteistyötä. (Kaarlejärvi 2015.) Tutkimuksemme taustalla olevan Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen ydinajatuksena on ollut rikostaustaisten työllisyyden edistäminen ja työn toteuttaminen yli hallinnonalojen jo rangaistusaikana. Hankkeen tavoitteena on lisätä rikostaustaisten osallisuutta, edistää yhteisasiakkuuksia yhteistyön kautta ja luoda uudenlaisia toimintamalleja (Kaarlejärvi 2017.)

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä muutoksia Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittuminen tuo Työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalvelu-verkoston (TYP) rikostaustaisten henkilöiden kohdalla palveluiden järjestämiseen, laatuun ja saatavuuteen nähden. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä ja parantaa TYP-verkoston ja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen yhteistyötä. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen toiminnan kehittämisessä.

Olemme olleet koko opiskelujen ajan kiinnostuneita rikollisuudesta ilmiönä, siihen liittyvästä problematiikasta ja sen parissa tehdystä työstä. Suoritimme työharjoittelujaksoja vankiloissa, yhdyskuntaseuraamustoimistoissa ja rikostaustaisille kohdennetuissa hankkeissa. Oli siis selvää opinnäytetyön suunnitteluvaiheen alusta asti, että halusimme löytää opinnäytetyön tutkimusaiheen tämän aihepiirin sisältä. Aiheen valinnassa mietitytti se, että rikostaustaisista henkilöistä on tehty jo monia tutkimuksia, emmekä halunneet lähteä tutkimaan samaa aihetta jo toistamiseen. Rikostaustaisille asiakkaille kohdennetun hankkeen kautta oli mahdollista löytää tutkimukseen uusi näkökulma, ja sen vuoksi mielenkiintomme heräsi tähän aiheeseen.

Otimme yhteyttä Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen projektipäällikköön Kati Kaarlejärveen keväällä 2016. Kaarlejärvi kertoi vasta toimintansa aloittaneesta Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeesta ja sovimme yhteistyöstä. Itse aihe oli tässä vaiheessa kuitenkin vielä pohdinnan alla, sillä hanke oli vain hetkeä aiemmin aloittanut toimintansa ja projektityöntekijöitä vasta rekrytoitiin hankkeeseen. Tässä vaiheessa myös me opinnäytetyön tekijät otimme selvää hankkeen toiminnasta, tavoitteesta ja sisällöstä. Kaarlejärvi ehdotti hankkeen toiminnasta ja tavoitteista lähtien erilaisia tutkimusaiheita, joista valitsimme yhdessä esille nousseen tutkimusaiheen. Koimme mielenkiintoiseksi tutkia rikostaustaisten näkökulmasta poiketen heille palveluita tarjoavien tahojen toimintaa ja näkökulmaa.

2 TYÖYMPÄRISTÖT

2.1 Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu eli TYP-verkosto on työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan sekä Kansaneläkelaitoksen yhteinen toimintamalli, joka palvelee pidempään työttömänä olleita työnhakijoita. TYP-verkostossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta sekä Kansaneläkelaitos arvioivat yhdessä työttömän palvelutarpeet ja suunnittelevat työllistymisen kannalta heille tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet. Monialaisessa yhteispalvelussa selvitetään, mitä palveluja työnhakija tarvitsee työllistymisen edistämiseksi ja sen mukaan laaditaan monialainen työllistymissuunnitelma. Asiakkaan velvollisuuksiin kuuluu osallistua suunnitelman laatimiseen, tarkistamiseen sekä toteuttamiseen. Suunnitelma voi sisältää sosiaali- ja terveyspalveluja, julkisia työvoimapalveluja sekä kuntoutuspalveluja. Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos vastaavat myös työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. (Kuntaliitto 2017.)

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta astui voimaan vuonna 2015. Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu on lakisääteistä palvelua, joten sitä on tarjolla jokaisella työ- ja elinkeinotoimiston alueella. (Lapin TE-toimisto 2015, 2.) Tällä hetkellä TYP-verkostoja on muodostettu yhteensä 33. Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut monialaiselle yhteispalvelulle johtoryhmän, mikä laatii yhteistoimintamallille valtakunnalliset tavoitteet, seuraa ja arvioi yhteispalvelun toimeenpanoa sekä ohjaa kehittämistä. Työ- ja elinkeinotoimisto asettaa yhteispalvelulle paikalliset johtoryhmät kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja verkostossa mukana olevat kuntien nimeämät henkilöt johtavat verkoston käytännön toimintaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tavoitteena asiakkaan näkökulmasta lähtien on vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä, pidentää työuria, varmistaa pitkäaikaistyöttömien tarvitsemien palvelujen saatavuus koko maassa ja näin ollen parantaa työttömien yhdenvertaisuutta asuinpaikasta riippumatta. Monialaisen yhteispalvelun yhteiskunnallisena tavoitteena on alentaa työttömyydestä joh-

tuvia julkisia kokonaismenoja, nostaa työllisyysastetta, tehostaa palvelujärjestelmän toimivuutta, turvata tulevaisuuden työvoimatarpeet sekä lisätä kuntien vaikutusmahdollisuuksia pitkään työttömänä olleiden työllistymisen edistymisessä. Lisäksi yhteistoimintamallin tavoitteena on edistää monialaista tukea tarvitsevien työhakijoiden työllistymistä tarjoamalla heille palveluja yhden luukun periaatteella. (Lapin TE-toimisto 2015, 5.)

Työttömän ohjaus työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun on työ- ja elinkeinotoimiston, kuntien ja Kansaneläkelaitoksen vastuulla. Työttömällä on monialaisen yhteispalvelun tarve silloin, kun hänen työllistymisensä edistäminen edellyttää työ- ja elinkeinotoimiston, kuntien ja Kansaneläkelaitoksen palvelujen yhteensovittamista. Lisäksi asiakkaalle tehdään arvio monialaisen yhteistoimintamallin tarpeesta silloin, kun työtön on saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää tai on ollut alle 25-vuotiaana yhtäjaksoisesti työttömänä kuusi kuukautta tai yli 25-vuotiaana yhtäjaksoisesti työttömänä yli 12 kuukautta. Yleensä palvelujen yhteensovittaminen on tarpeellista silloin, kun työttömällä havaitaan työllistymiseen vaikuttavia työ- ja toimintakyvyn rajoitteita tai elämänhallintaan liittyviä ongelmia, jotka eivät ratkea ainoastaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla, vaan vaativat monialaista yhteistyötä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että eri viranomaisten tarjoamien etuuksien tai palvelujen tarve tarkoittaisi automaattisesta yhteispalvelun tarvetta. (Lapin TE-toimisto 2015, 8.)

Keskityimme tutkimuksessamme Keski-Suomen eteläiseen TYP-verkostoon. Se on Jyväskylän, Äänekosken, Hankasalmen, Joutsan, Jämsän, Keuruun, Konneveden, Kuhmoisten, Laukaan, Luhangan, Multian, Petäjäveden, Muuramen, Saarijärven, Toivakan, Uuraisten ja Kelan sekä Keski-Suomen TE-toimiston yhteinen palveluverkosto (Jyväskylän kaupunki 2017.)

2.2 Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos on oikeusministeriön alaisuudessa toimiva valtionhallinnon organisaatio, joka syntyi vuonna 2010 organisaatiouudistuksessa Vankeinhoitolaitoksen ja Kriminaalihuoltolaitoksen yhdistyttyä. Rikosseuraamuslaitos muodostuu kolmesta rikosseuraamusalueesta, keskushallinnosta sekä täytäntöönpanoyksiköstä. Organisaatiossa Suomi on jaettu Etelä-, Länsi- sekä Itä-Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueisiin, jotka koostuvat yhdyskuntaseuraamustoimistosta, arviointikeskuksesta, vankiloista ja muista rangaistusten toimeenpanosta vastaavista yksiköistä. Helsingissä sijaitseva keskushallintoyksikkö koostuu johdon tuesta, hallinnosta, laillisuusvalvonnasta sekä sisäisestä tarkastuksesta. Täytäntöönpanoyksikön tehtävänä on huolehtia valvontarangaistusten, vankeuden ja tutkintavankeuden ajallisen keston toteutumisesta perustuslain edellyttämällä tavalla. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Rikosseuraamuslaitos toimii oikeusministeriön ohjauksessa ja toteuttaa ministeriön linjausten mukaista kriminaalipolitiikkaa. Se vastaa yhdyskuntaseuraamusten sekä vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta ja tutkintavankeuden toimeenpanosta ja sen ensisijaisena tehtävänä on huolehtia, että tuomioistuimien määräämät rangaistukset pannaan maassamme täytäntöön turvallisesti sekä lainmukaisesti. Rikosseuraamuslaitoksen laajempänä yhteiskunnallisena ja erityisenä tavoitteena on vaikuttaa uusintarikollisuuden vähentämiseen sekä katkaista rikollisuutta ylläpitäviä syrjäytymiskehityksiä sisältämällä seuraamusjärjestelmään kuntouttavaa toimintaa vankilan sisällä ja ulkopuolella. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

2.3 Vankeusaika mahdollisuutena! -hanke

Vankeusaika mahdollisuutena! on Rikosseuraamuslaitoksen hankekokonaisuus, jossa yhdessä Rikosseuraamuslaitoksen, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Vankiterveydenhuollon yksikön, ViaDia ry:n, Kuntoutussäätiön ja Helsingin Diakonissalaitoksen kanssa parannetaan rikostaustaisten integroitumista yhteiskun-

taan ja tuetaan rikollisuudesta irtautumista. Hankkeen päärahoittajana toimii Euroopan sosiaalirahasto, jolta hanke on saanut rahoituksen vuosille 2016-2019. (Kaarlejärvi 2017.)

Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen tavoitteena on lisätä rikostaustaisten osallisuutta yhteiskunnassa parantamalla työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakykyä sekä torjumalla köyhyyttä. Hankkeen tavoitteena on myös kehittää työvoimapalvelujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää sekä yhteistyötä eri tahojen välillä, jotta rikostaustaisten olisi mahdollista saada paremmin palveluja ja näin ollen tukea rikoksettomaan elämään. Hanke pyrkii kehittämään oikea-aikaisia, kustannustehokkaita ja vaikuttavia työllistymistä ja osallisuutta tukevia palvelupolkuja sekä tuottamaan tietoa vapautuvien vankien työ- ja toimintakyvystä palveluiden järjestämiseksi. Jokaisella hankkeen osalla on lisäksi omat erityistavoitteensa, joiden avulla pyritään kohti kokonaistavoitteita. (Kaarlejärvi 2017.)

Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeessa työskentelee projektipäällikön lisäksi seitsemän projektityöntekijää. Kolme työntekijää sijoittuu TYP-verkostoihin jokaisella kolmella rikosseuraamusalueella tukemaan rikostaustaisten asiakkaiden palveluiden järjestämistä. Neljä työntekijää tekee asiakas- ja kehittämistyötä yhdyskuntaseuraamustoimistoista ja vankiloista käsin sekä edistävät yhteistyötä järjestöjen, TYP-verkoston ja muiden toimijoiden kanssa. Käytännön asiakastyön lisäksi yksi työntekijä keskittyy eri kieli- ja kulttuuritaustaisten palveluiden kehittämiseen esimerkiksi tuottamalla koulutuksia monikulttuurisuuteen liittyvistä kysymyksistä. (Kaarlejärvi 2017.)

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Kriminaalipolitiikka

Opinnäytetyömme aiheeseen liittyen avaamme lyhyesti suomalaisen kriminaalipolitiikan tavoitteita, linjauksia ja keinoja. Poliittinen päätöksenteko vaikuttaa taustalla kaikkien organisaatioiden toimintaan, niin myös tutkimuksemme kohteina oleviin työyhteisöihin.

Laajimmillaan kriminaalipolitiikalla tarkoitetaan kaikkia toimia, jotka vaikuttavat rikollisuuteen, mm. siitä päättäminen, mistä teoista rangaistaan, millä tavoin ja miten ankarasti. Rikosoikeudellisten toimenpiteiden lisäksi myös esimerkiksi sosiaalipoliittiset, koulutuspoliittiset ja alkoholipoliittiset toimenpiteet sekä terveydenhuolto ja yhdyskuntasuunnittelu ovat rikollisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Suomalainen kriminaalipolitiikka perustuu hyvinvointiyhteiskunnan perusajatukselle, jonka mukaan väestön hyvinvoinnin, koulutuksen ja työllisyyden varmistaminen on turvallisen yhteiskunnan peruspilari. Ihmisten hyvinvoinnin uskotaan vähentävän myös rikollisuutta. (Oikeusministeriö 2017.)

Kriminaalipolitiikkaan liittyy keinoja, joilla pyritään vaikuttamaan haitalliseksi katsottuun käyttäytymiseen. Yksi kriminaalipolitiikan keinojen tyyppiryhmä liittyy paine- ja motiivitekijöihin, jotka työntävät ihmistä kohti rikollisuutta. Tällöin rikollisuus kumpuaa ihmisen tavoitteiden ja niiden toteuttamismahdollisuuksien välisestä ristiriidasta. Toteuttamismahdollisuuksiin vaikuttaminen voi olla yksi kriminaalipolitiikan keino, missä kyse on lähinnä yleisistä yhteiskuntapolitiikan keinoista parantaa yksilön asemaa tai vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin. Toisessa kriminaalipolitiikan keinossa on kyse tyypillisemmistä rikosoikeudellisista keinoista eli rangaistuksista ja kriminalisoinneista, sanktioista ja seuraamuksista. Yksi keino liittyy taas kiinnijäämisriskiin ja rangaistuksen todennäköisyyteen, toisin sanoen sanktiovarmuuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että oletettu rikollinen saattaa jättää rikoksen tekemättä tietäessään kiinnijäämisriskinsä suureksi. Tällä hetkellä ehkä ajankohtaisinta keinoa kutsutaan rikosten tilannetorjunta-

naksi ja rikosten ennaltaehkäisemiseksi, missä keskitytään esimerkiksi kuntouttavaan toimiiin, viranomaisten väliseen verkostoyhteistyöhön ja pyrkimykseen vähentää työttömyyttä. (Laine 2014, 212-214.)

Kriminaalipolitiikka määritellään usein niin, että sen tavoite on taistella rikollisuutta vastaan. Valtion on löydettävä siihen parhaat mahdolliset ja tehokkaat keinot kriminaalipolitiikan avulla. Suomalaista kriminaalipolitiikkaa on kehitelty 1960-1970-luvun taitteessa omaksuttujen tavoitteidenasettelujen mukaisesti ja kehitys onkin muodostanut tietynlaisen menestystarinan. Sitä kuvastaa esimerkiksi se, että Suomen vankiluvut ovat laskeneet pohjoismaiselle tasolle 1950-luvun korkeista tasoista ja se on pysynyt tällä tasolla. Tavoitteenmäärittelyä jatkettiin 1960-luvun lopulla, ja silloin päädyttiin puoltamaan rikollisuuden syihin keskittyvää tutkimusta. Tutkimusteemana oli keskeistä juuri ihmisen käyttäytymisen selittäminen. Vuonna 2007 julkaistiin ”Hyvinvointivaltion kriminaalipolitiikka”-niminen kriminaalipoliittinen toimintaohjelma vuosille 2007-2011, ja siinä kriminaalipolitiikan yleistavoitteeksi määritellään ”Turvallinen ja turvalliseksi koettu yhteiskunta, jossa rikollisuus sekä rikollisuudesta ja sen kontrollista aiheutuneet haitat ja kustannukset on minimoitu”. Uutta siinä oli turvallisuusretoriikkaan liittyvä painotus, mutta siinä todetaan kuitenkin, että turvallisuus toteutuu parhaiten sosiaalisesti oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa, joka takaa riittävän hyvinvoinnin koko väestölle. Viimeisimmän sisäisen turvallisuuden ohjelman, joka julkaistiin vuonna 2012, tavoitteena on ennalta ehkäistä ja torjua tapaturmia, onnettomuuksia ja rikoksia sekä lisätä turvallisuuden tunnetta. (Melander 2013, 54-61.)

3.2 Verkostoyhteistyö

Tässä tutkimuksessa verkostoyhteistyöllä tarkoitamme Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen työntekijän ja hankkeen ulkopuolisten tahojen ja toimijoiden kuten kuntien ja työvoimapalveluiden harjoittamaa yhteistyötä. Verkostoyhteistyö voidaan määritellä prosessiksi, jossa organisaatiot, ryhmät ja yksiköt ovat toisensa kanssa tekemisissä ja muodostavat yhteistyösuhteen molemminpuolisen hyödyn saamiseksi. Yleisenä perusteena verkostoitumiselle pidetään organisaatioiden, ryhmien ja yksilöiden halua toimia yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Lisäksi yhteistyön onnistumisen perusehtoihin kuuluu, että osallistujaorganisaatiot mahdollistavat toimintaan riittävästi resursseja, jotta verkostoyhteistyö onnistuu. (Kuusisto-Kajander 2015.)

Yli organisaation rajojen tapahtuvaa verkostoitumista pidetään yhtenä tärkeimmistä jatkuvan oppimisen ja kehityksen edellytyksinä. Verkostomaisessa yhteistyössä kokeillaan ja rakennetaan uutta, innovoidaan yhdessä sekä opitaan toisilta. Näin ollen verkosto mahdollistaa nopeamman ja tehokkaamman oppimisen muiden kokemuksista kuin itse toimien. Parhaimmillaan verkosto tuottaa innovaatioita, joihin yksittäiset jäsenet eivät itsekseen toimien pääsisi ja sen kannalta tärkeintä on verkoston hyvä yhteistyö. (Kuusisto-Kajander 2015.) Yhteistyö on asiakaslähtöistä, jaettua asiantuntijuutta, jossa ihmiset jakavat suunnitelmiin, tavoitteisiin ja tietoon liittyviä voimavarojaan (Vilén ym. 2008, 103). Verkostoja rakennetaan siis osaamisen rikastuttamiseksi.

Tutkimuksemme pohjalla oleva hanke painottaa toiminnassaan rikostaustaisen asiakkaan näkökulmaa yhteistyöverkoston toiminnalle. Toimivan verkostoyhteistyön avulla asiakkaan työllisyysprosessi voidaan joustavasti integroida yhteiseen suunnitelmaan, mikä vie asiakasta eteenpäin. Lisäksi palveluja voidaan limittää tai ketjuttaa asiakkaan tarpeiden mukaan, jolloin asiakkaan ei tarvitse hakea päällekkäisiä toimintoja eri palveluntuottajilta. Hyvä verkostoyhteistyö mahdollistaa tässä tapauksessa asiakkaan palveluiden jatkumisen rangaistusajan jälkeen ilman palveluista putoamista, asiakkaan työllisyysuunnitelmien jatkuvuuden eri palveluissa saman suuntaisesti ja koko verkoston ymmärryksen rikostaustaisten asiakkaiden erityisistä tuen tarpeista. Myös sosiaalihuoltolaissa olevan pykälän mukaan yhteistyö linkittyy asiakkaan asiakassuunnitelman laatimiseen siten, että ”sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden” (Helminen 2017, 18).

Verkostoyhteistyön haasteeksi muodostuu yleensä se, että yhteistyö vaatii usein sekä organisaatioiden että yksittäisten työntekijöiden vuosien keskinäistä tunteamista, jotta päästään tarkoituksenmukaiseen vastavuoroisuuteen. Yhteistyösuhteet nykyisessä työelämässä ovat kuitenkin harvoin erityisen pitkiä. Tässä tutkimuksessa haasteeksi muodostuukin se, että hankkeen ja muiden tutkimukseen

osallistuvien toimijoiden verkostoyhteistyö on tutkimuksen ajan ollut rakentumis- ja alkuvaiheessa. Näin ollen yhteistyö hankkeen ja muiden toimijoiden välillä ei ole välttämättä ehtinyt kehittyä optimaaliseksi tai yhteistyöverkoston toimijat haavevat vielä paikkaansa verkoston jäsenenä.

3.3 Palveluohjaus kriminaalityössä

Vuonna 2005 voimaan astuneen vankeuslain mukaan jokaiselle vankeusvangille on laadittava rangaistusajan suunnitelma, vapauttamissuunnitelma ja valvontasuunnitelma (Vankeuslaki 767/2005, 4:6§.) Tuomitun suostumuksella on oltava tarpeellisessa määrin yhteistyössä hänen koti- tai asuinkuntansa sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten, muiden viranomaisten sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa. Asiakkaan työ- ja toimintakyky arvioidaan ja selvitetään kokonaisvaltaisesti sekä tavoitteet ja keinot niiden toteuttamiseen. Tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies vastaa suunnitelman seuraamisesta. (Vankeuslaki 767/2005, 4:7§.)

Politiikan vallalla olevat linjaukset määrittelevät kriminaalityötä ja sen kehitysuuntia. Seuraamusjärjestelmän kehittämässä on tärkeää juuri yhteiskunnan normaalipalvelujen käytön tehostaminen, vaikuttavuuden parantaminen ja yhteistyöverkostojen rakentaminen. Kun sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen ja palvelujen tilanne on vielä jäsentymättä, on epäselvyyttä, kenen kanssa Rikosseuraamuslaitoksen pitäisi käydä keskustelua maakuntatasolla palveluiden järjestämisestä asiakkaille, ja missä vaiheessa pitäisi olla vielä peruskunnan kanssa yhteydessä. Rikosseuraamusasiakkaiden asiat ovat vaarassa hukkuu järjestämistä vastuuorganisaatioissa kaikkien muiden asioiden ja erityisryhmien viidakkoon. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan haasteena on verkostoyhteistyön lisääminen valtion ja kunnan viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kesken, etenkin vapautuvien vankien nivelvaiheen tehtävissä. (Kostiainen 2017.)

Järjestöt ovat muun muassa toimineet vapautumiseen liittyvien palvelujen kordinoijina ja osallistuneet aktiivisesti verkostoyhteistyöhön. Joitakin paikallisesti toimivia malleja on osoittautunut hyviksi käytännöiksi ja vaikuttaviksi vieläpä suhteellisen pienillä kustannuksilla. Rikostaustaisten on toisinaan helpompi ottaa

vastaan kokemusasiantuntijuuteen ja vertaistukeen perustavaa toimintaa kuin viranomaisapua. Vankien jälkihuolto on voitu joissakin kunnissa ulkoistaa järjestöille, kun taas toisaalla ne halutaan pitää oman kuntaorganisaation sisällä. Valtiontalouden tarkastusviraston teettämässä haastatteluissa oli tullut myös esille se, että joidenkin kuntien mielestä vastuu vapautuneista vangeista, heidän palveluistaan ja niihin ohjaamisesta on joiltain osin liukunut jo liian kauaksi kunnan ja Rikosseuraamuslaitoksen viranomaistoiminnasta. (VTV 2016.)

Rikosseuraamuslaitoksen yhtenä tavoitteena on se, että vankilassa saataisiin suoritettua enemmän tutkintoja tai tutkinnon osia kehittämällä yhteistyötä vankiloiden ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien välillä. Tulevaisuuden työmarkkinoiden näkemyksenä olisi, että kyettäisiin tuottamaan sellaista työhön valmentamista ja koulutusta, että asiakkaat työllistyvät niillä markkinoilla. Vankien arkielämän taitojen parantaminen on tärkeä asia seuraamuksen aikana, kuten itsestään huolehtiminen ja niihin liittyvät tiedolliset ja taidolliset osaamiset. Vankilaelämässä on suuri vaara passivoitua, joten asiakkaita olisi aktivoitava tähän suuntaan. (Kostiainen 2017.)

3.4 Rikostaustaisten työllistymistä estävät ja edistävät tekijät

Rikosseuraamuslaitoksen tilastollisen vuosikirjan mukaan ehdonalaiseen vapautteen päästettyjen valvottavien vankien työttömyysprosentti vuonna 2016 on ollut 926 vangin otoksella 52 prosenttia (Rikosseuraamuslaitos 2016). Vaikka vuosikirjan tilasto ei kerro vangin työllisyystilanteesta tuomion suorittamisen jälkeen, kertoo se kuitenkin vangin sosioekonomisesta asemasta ja tuen tarpeesta erityisesti vankilasta vapautuessaan. Rikostaustaisten henkilöiden motivaatio, usko itseensä, omiin kykyihinsä ja voimavaroihinsa on usein heikentynyt. Luottamus koko yhteiskuntajärjestelmään saattaa olla murentunut, etenkin jos kokemukset palveluiden saatavuudesta ovat olleet negatiivisia ja syrjiviä.

Rikostaustaisten henkilöiden työllistymisessä on erityisiä haasteita. Aiempien tutkimusten mukaan rikostaustaisilla henkilöillä on muuta väestöä enemmän oppimisvaikeuksia, jotka saattavat edistää syrjäytymistä koulutus- ja työmarkkinoilta.

(Gullman 2011.) Vankilasta vapautuvat vangit ovat yleensä moniongelmaisia, joiden taustalla on päihde- ja mielenterveysongelmia, velkakierteitä, sosiaalisia pelkotiloja, syrjäytymistä ja asunnottomuutta. Moniongelmaisuus, rajalliset sosiaaliset taidot ja huono motivaatio asioiden hoitamiseen ovat useimmiten este työllistymiselle. Lisäksi vapautuvat vangit saattavat tarvita arjessa ja asioiden hoitamisessa paljon tukea, ohjausta ja neuvontaa, sillä itsestänselvyyksiltä tuntuvat asiat voivat tuntua vankilasta vapautuneelle ylitsempääsemättömiltä. Nykypäivän työelämän vaatimukset ovat koventuneet ja työ on usein hektistä, eikä kaikilla ole valmiuksia suoriutua niistä. Työmarkkinoiden ulkopuolelle jäävät helpoimmin henkilöt, joilla on esimerkiksi vaikeuksia ymmärtää ohjeita. Rikostaustaisten siviilielämä on usein monimutkaista ja sekin saattaa ylläpitää rikollista elämäntyyliä ja arjessa selviytymisen mahdollisuuksia. (Lempiäinen 2009.)

Ihmiselle on tärkeää, että hän tuntee itsensä jollakin tapaa tarpeelliseksi, kokee olevansa osallinen jossakin ja kokee liittyvänsä johonkin. Vaikka työstä saatu palkka ei välttämättä olisi suuri, sillä on merkitystä juuri merkityksellisyyden ja mielekkyyden takia. Se antaa ihmiselle arvon, että on muiden kanssa tasavertainen, elämällä on merkitystä ja ihminen saa toteuttaa joitakin puolia itsessään työn keinoin. Jos ihmisellä ei ole yhdistävänä tekijänä työtä tai harrastusta kuulua johonkin ryhmään, voi yhdistäväksi tekijäksi tulla esimerkiksi päihteidenkäyttö. (Raivisto 2014.)

Rikoskierteestä irtautuminen edellyttää uudenlaisen, rikoksettoman identiteetin rakentamista ja toisella tavalla toimimisen opettelua. Lisäksi rikostaustaisten henkilöiden yhteiskuntaan integroitumisen halukkuutta lisäävät rikoksetonta elämää tukevat yhteiskunnan tukitoimet, kuten asumisen tukeminen sekä koulutus- ja työtoiminta. Konkreettisesti rikoskierteestä irtautuvalle oma asunto mahdollistaa arjen omaehtoisen rakentamisen ja ei-toivotun sosiaalisen verkoston rajaamisen ulos elämästään. Mielekkään identiteetin rakentuminen näyttäytyy merkittävänä tekijänä yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Yhteiskuntaan integroitumisen prosessissa keskeisessä asemassa ovat kunnallisten toimijoiden lisäksi myös kolmannen sektorin toimijat. (Valle 2014 & Mäki 2017.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukselle asetimme kolme tutkimuskysymystä, joista kaksi ensimmäistä esitettiin ensimmäisellä haastattelukerralla ja kolmas toisella haastattelukerralla:

1. Miten työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) toimii tällä hetkellä rikostaustaisten henkilöiden kohdalla?
2. Mitä muutoksia Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen oletetaan tuovan työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalvelu (TYP) verkostoon?
3. Millä tavalla Rikosseuraamuslaitoksen virkamies on muuttanut TYP-verkoston toimintaa rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on lähtökohdiltaan kvalitatiivinen. Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä, joiden avulla pyritään löydöksiin sanoja tai lauseita käyttäen ilman määrällisiä keinoja tai tilastollisia menetelmiä. Laadullisen tutkimuksen määrittelemisen selkeästi on vaikeaa, koska sillä ei ole omaa paradigmaa tai teoriaa eikä täysin omia metodeja. (Metsämuuronen 2006, 83-84.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ovat ihmisten omat kuvaukset koetusta todellisuudesta, joiden voidaan olettaa pitävän sisällään ihmisille itselleen merkityksellisiä ja tärkeitä asioita. Tutkimuksella ei pyritä löytämään totuutta tutkittavasta asiasta, vaan tavoitteena on pikemminkin tutkimuksen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla näyttää esimerkiksi ihmisten toiminnasta jotakin, joka ei ole välittömän havainnon tavoitettavissa. (Vilkkä 2005, 79.) Siinä pyritään tutki-
maan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja ilmiön kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen. (Hirsjärvi yms. 2009, 161 & Kananen 2014, 18)

Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuu erityisen hyvin tutkimukseen silloin, kun tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisista rakenteista, tietyissä tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista, halutaan tutkia luonnollisia tilanteita tai halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syy-seuraussuhteista. (Metsämuuronen 2006, 83-84.) Pääsääntöisesti laadullista tutkimusta käytetään myös silloin, kun ei ole valmiita teorioita, jotka selittäisivät tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä eli ilmiötä ei tunneta. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen, vaan se tutkii yksittäisiä tapauksia (Kananen 2014, 16, 19.)

Laadulliseen tutkimukseen liittyy tulkinnallisia haasteita, mitkä vaikuttavat tutkimuksen toteuttamiseen. Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutettavaan tutkimukseen sisältyy aina kysymys siitä, mitä merkityksiä tutkimuksessa tutkitaan. Tämä taas vaatii täsmennystä, tutkitaanko kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä merkityksiä. Käsitykset kertovat esimerkiksi yhteisön tyypillisistä tai perinteellisistä tavoista ajatella, kun taas kokemukset ovat aina omakohtaisia. Tämän vuoksi tutkijoiden on tärkeää olla tietoisia käsityksen ja kokemuksen välisestä erosta, kun tutkimukselle asetetaan tutkimusongelmaa ja tavoitteita. Tutkittavan kokemukset eivät tule koskaan tyhjentävästi ymmärrettyä, sillä tutkija asettaa kysymyksiä ja tematisointeja vain oman ymmärryksen ja kokemuksen valossa. Tämän avulla tutkija myös tulkitsee tutkimuskohdettaan. Vaikka tutkijoiden ymmärrys kasvaa ja merkitysmaailma muuttuu tutkimuksen kuluessa, pysyy tutkijan ja tutkittavan ymmärrys tutkimuksessa kuitenkin erillisinä. Tämä taas aiheuttaa aina tulkintaongelmia. (Vilka 2005, 78.)

Toteutimme tutkimuksemme laadullisena tutkimuksena, sillä tutkimamme aihe tarvitsi vuorovaikutuksessa syntyvää keskustelua sekä eri näkökulmien ja kokemusten jakamista. Tutkimuksen etenemistä ajatellen meidän tutkijoiden oli hyvä päästä esittämään aineistonkeruutilanteessa tarkentavia kysymyksiä, koska tutkimuksen kohteena olevan hankkeen verkostoituminen oli vasta alkuvaiheessa. Aiheesta ei ole tehty aiempia tutkimuksia ja näkökulma oli meille tutkijoillekin varsin haasteellinen. Lisäksi yhtenä tutkimuksemme välillisenä tavoitteena on lisätä ja parantaa TYP-verkoston ja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen yhteistyötä,

joten laadullinen tutkimusmenetelmä haastatteluineen oli myös tälle tavoitteelle otollinen.

4.3 Tutkimusaineiston keruu

Valitsimme opinnäytetyömme tutkimusmenetelmäksi haastattelun. Haastattelun idea yksikertaisuudessaan on se, kun halutaan tietää mitä joku ajattelee jostakin asiasta, sitä kysytään häneltä. Kyseessä on vuorovaikutustilanne, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja ehdoilla, jolloin tutkijan tulee tietää roolinsa haastattelutilanteessa. Haastattelulle on luonteenomaista, että se on ennalta suunniteltua, päämäärähakuista toimintaa ja tutkija on ennalta tutustunut tutkimuksen kohteeseen sekä käytännössä että teoriassa. (Metsämuuronen 2006, 113.) Ennen tutkimuksen aloittamista tutustuimme TYP-verkoston sekä hankkeen toimintaan ja tavoitteisiin teoretiedon sekä yhteisten palaverien avulla. Haastattelussa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa tiedonantajien kanssa informaation keräämiseen ja saamaan selville häntä kiinnostavat asiat, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin (Aaltonen & Valli 2001, 24). Lisäksi tiedonantajan on voitava luottaa siihen, että annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43).

Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä on siinä suhteessa ainutlaatuinen, että siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavien kanssa eli haastattelun etuna on joustavuus aineistoa kerätessä. Tutkijalla on mahdollisuus oikaista väärinkäsityksiä, toistaa kysymys ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Lisäksi aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti vastaajia myötäillen ja tilanteen edellyttämällä tavalla, sillä kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä kuin tutkija katsoo aiheelliseksi. Haastattelussa on myös enemmän mahdollisuuksia tulkita vastauksia esimerkiksi postikyselyyn verrattuna. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 205-206; Tuomi & Sarajärvi 2012, 73)

Haastattelu sopii tutkimusmenetelmäksi erityisesti silloin, kun halutaan tulkita tai täsmentää tiedonantajien vastauksia, tutkitaan intiimejä tai emotionaalisia asioita, kartoitetaan tutkittavaa kohdetta tai halutaan kuvaavia esimerkkejä (Metsämuuronen 2006, 112). Tutkimusmenetelmäksi valikoitui haastattelu, sillä aavistimme ennalta tutkimuksen aiheen tuottavan vastauksia monitahoisesti ja moniin

eri suuntiin. Näin ollen meillä tutkijoilla oli tarvittaessa mahdollisuus selvittää vastauksia tiedonantajilta, syventää saatavia tietoja pyytämällä perusteluja esityille mielipiteille ja esittää lisäkysymyksiä. Halusimme antaa myös tiedonantajille mahdollisuuden tuoda heidän työtään koskevia asioita esille mahdollisimman vapaasti. Koimme haastattelun edut meidän tutkimuksemme kannalta tärkeäksi, sillä kyseessä on vähän kartoitettu aihe.

Haastatteluun tiedonkeruumenetelmänä liittyy myös tiettyjä haasteita. Haastatteluvien etsiminen, haastattelusta sopiminen ja itse haastattelun toteutus vievät aikaa. Meidän tilanteessamme erityisesti haastatteluajankohtien sopiminen haastateltavien kanssa aiheutti haasteita, sillä yhteistä, kaikille sopivaa aikaa oli vaikea löytää. Tämän vuoksi kaikki haastateltavat eivät päässeet paikalle sekä ensimmäiseen että toiseen haastatteluun. Haastattelun katsotaan sisältävän myös monia haastattelijasta ja haastateltavasta aiheutuvia virhelähteitä, kuten esimerkiksi haastattelussa saadut vain sosiaalisesti suotavat vastaukset saattavat heikentää tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35.)

4.4 Teemahaastattelu

Toteutimme haastattelumme teemahaastatteluna. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu aineistonkeruumenetelmä, josta puuttuu strukturoidulle menetelmälle luonteenomainen kysymysten tarkka järjestys ja muoto, mutta jossa teema-alueet ja aihepiirit ovat ennalta määriteltynä. Siinä haastattelu kohdennetaan tiettyihin keskusteltaviin teemoihin ja edetään keskeisten etukäteen valittujen teemojen sekä niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa korostetaan haastateltavien määritelmiä tilanteista sekä heidän elämänsä maailmaansa. Oleellisinta on siis yksityiskohtaisten kysymysten sijaan edetä tiettyjen keskeisten teemojen varassa, mikä mahdollistaa vapaamman tutkijan näkökulman ja näin ollen tuo kuuluviin tutkittavien äänen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.) Meidän haastattelutilanteissamme ennalta suunnitellut teemoja avaavat kysymykset toimivat haastattelun punaisena lankana, mutta menetelmä antoi vapauden tarvittaessa esittää myös spontaaneja, tarkentavia kysymyksiä haastateltavilta, kuitenkin teemassa pysyen. Haastattelutilanteessa on tarkoituksena saada aikaan keskustelu, ei kysymys-vastaus vuorottelu (Eskola 2007).

Valitsimme haastattelulle kaksi teemaa: työllisyyspalveluiden rakentuminen ja oletukset Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen TYP-verkoston sijoittumisen vaikutuksista verkoston toimintaan. Työllisyyspalveluiden rakentumisella halusimme selvittää, millä tavalla haastateltavat kokivat rikostaustaisten työllisyyspalveluiden rakentuvan haastatteluhetkellä. Tämä ensimmäinen teema toimi ikään kuin tutkimuksemme pohjana, sillä ensimmäisessä haastattelussa kartoitimme palveluiden rakentumista ennen Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumista verkostoon ja toisessa haastattelussa palveluiden rakentumista Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen verkostoon sijoittumisen jälkeen. Toisena teemana haastattelussa toimi haastateltavien oletukset Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen vaikuttavuudesta TYP-verkostoon. Tämän teeman tarkoituksena oli pureutua niihin oletuksiin ja toisaalta myös tarpeisiin, miten Rikosseuraamuslaitoksen virkamies tulee vaikuttamaan TYP-verkostoon ja sitä kautta rikostaustaisten asiakkaiden palveluiden saantiin, laatuun ja sujuvuuteen. Tämän toisen teeman tarkoituksena oli myös antaa suuntaa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen työlle verkostoon sijoittumisen jälkeen.

Tutkimuskysymykset asetimme haastattelun teemoista lähtien. Tutkimuskysymyksien alle kokosimme vielä apukysymyksiä, jotka ovat nähtävissä haastattelurungossa. Apukysymyksien tarkoituksena oli tarvittaessa tarkentaa tutkimuskysymyksiä haastateltaville ja näin ollen toimia myös teemoja avaavina kysymyksinä. Pyrimme pitämään kysymykset mahdollisimman avoimina, jotta ne eivät johdattelisi haastateltavia olettamiemme vastausten suuntaisesti. Teema-alueiden tulisikin olla niin väljiä, että tutkittavaan ilmiöön sisältyvä moninainen rikkaus paljastuisi mahdollisimman hyvin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 68). Taustatietoina kysyimme haastateltavien ammattia, asemaa ja työhistoriaa. Taustatiedoilla halusimme selvittää haastateltavien suhdetta tutkittavaan verkostoon ja kokemuksia rikostaustaisten kanssa tehdystä työstä.

Haastattelut järjestettiin ryhmähaastatteluina, joissa tutkimuksen kohteena olevista teemoista keskusteltiin yhdessä kaikkien haastatteluun osallistuneiden kanssa. Puhuimme haastatteluissa pääsääntöisesti useille haastateltaville yhtä aikaa, mutta suuntasimme tarvittaessa kysymyksiä myös yksittäisille jäsenille.

Haastatteluissa me tutkijat olimme erityisen kiinnostuneita ryhmän yhdessä tuotamasta puheesta, sillä tarkoituksenamme oli keskittyä haastateltavien yhteiseen näkemykseen verkoston toiminnasta. Kuitenkin myös yksittäisten toimijoiden puhe oli tutkimuksen kannalta merkityksellistä. Ryhmähaastatteluiden tavoitteena oli pitää keskustelu mahdollisimman vapaamuotoisena ja innoittaa haastateltavia monipuoliseen keskusteluun valitsemiemme teemojen puitteissa. Kokemuksemme mukaan ryhmähaastattelussa kaksi haastattelijaa onnistui virittämään keskustelua monipuolisesti ja luomaan rennon ilmapiirin keskustelulle.

4.5 Haastateltavien valinta

Yksi tärkeimmistä asioista, mitä tutkijan on puntaroitava ryhtyessään keräämään ryhmähaastatteluaineistoa, on haastateltavan ryhmän koostumus. Haastateltavat liittyvät olennaisesti tutkimuskysymyksiin, joiden perusteella tutkimukselle muodostetaan niin sanottu teoreettinen otos. Lisäksi haastateltavien valinnassa on olennaista varmistaa, että ryhmän jäsenet pystyvät keskustelemaan jonkin yhteisen tarttumapinnan avulla tutkimukseen liittyvästä puheenaiheesta. Toisaalta haastatteluun osallistuvilla jäsenillä tulisi olla myös riittävästi erilaisia näkökulmia ja kokemuksia, jotta haastattelussa ilmenisi erilaisia tulkintoja ja keskustelu pysyisi niin sanotusti liikkeessä. (Hyvärinen ym. 2017, 119-120.)

Haastateltavien valitsemisvaiheessa suunnittelimme haastateltaviksi luonnollisesti toimijoita Keski-Suomen eteläisestä TYP-verkostosta. Haasteeksi muodostui TYP-verkoston laajuus, joten pyysimme ehdotuksia haastatteluun kutsuttavista henkilöistä TYP-verkoston palvelupäälliköltä ja hän lähetti meille sähköpostitse listan verkostossa työskentelevistä henkilöistä. Valitsimme haastatteluun kutsuttavat henkilöt sen perusteella, että ryhmä olisi mahdollisimman monipuolinen otos verkostosta eli haastateltavia olisi sekä kunnista, Kansaneläkelaitokselta, TE-palveluista että Vankeusaika mahdollisuutena! - hankkeesta. Tutkimuksemme näkökulmasta tarkoituksenmukaisin peruste haastateltavien valinnassa olisi ollut se, kuka TYP-verkostossa on tehnyt verkostoyhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen kanssa ja kenellä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen kanssa tehtävästä yhteistyöstä oli kokemuksia. Tämän perusteella emme

kuitenkaan pystyneet tekemään valintaa, sillä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies oli vasta aloittanut työnsä hankkeessa. Haastattelujen sujuvuuden kannalta rajasimme haastatteluun kutsuttavien henkilöiden määrän seitsemään henkilöön.

4.6 Teemahaastattelun toteutus

Tutkimme Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen vaikutusta TYP-verkostoon, joten haastattelu toteutettiin kahdella haastattelukerralla. Järjestimme kaksi erillistä haastattelutilaisuutta, joista ensimmäinen toteutettiin keväällä 2017 ja toinen syksyllä 2017. Lähetimme keväällä 2017 tutkimuksemme kohteena oleviin organisaatioihin sähköpostitse opinnäytetyömme tutkimusluvut ja kattavan informaation tutkimuksesta. Kun tutkimukseen osallistuvat haastateltavat olivat selvillä, lähetimme haastateltaville kutsun (liite 1) ensimmäiseen ryhmähaastatteluun hyvissä ajoin. Kutsu sisälsi myös tutkimuskysymykset, jotta haastateltavat pystyivät ennalta tutustumaan haastattelun sisältöön ja näin ollen pohtimaan teemaa jo etukäteen. Teemoja avaavat kysymykset lähetimme Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen hanketyöntekijälle, jonka ohjeistuksella muokkasimme sanamuotoja ja kysymysten sisältöjä paremmin teemoja avaaviksi.

Ensimmäinen haastattelu järjestettiin keväällä 2017 Laukaan vankilan tiloissa. Haastattelua varten oli varattu rauhallinen tila tarjoiluineen, missä ei esiintynyt ulkopuolisia häiriötekijöitä. Haastattelutilaisuus alkoi Laukaan vankilan johtajan tervehdyksellä. Ensimmäisessä haastattelussa paikallaolijoiden kesken kartoitimme työllisyyspalveluiden rakentumista rikostaustaisten henkilöiden näkökulmasta ja siinä esiin tulleita haasteita sekä kehittämistarpeita. Yksi haastateltavista ei päässyt paikalle haastattelutilaisuuteen, joten haastattelimme häntä myöhemmin puhelimesta. Ajatuksena oli, että esiin nousseiden kehittämistarpeiden pohjalta Rikosseuraamuslaitoksen virkamies pystyisi myös tarvittaessa suuntaamaan työtään hankkeessa. Nauhoitimme haastattelut haastateltavien luvalla.

Toiseen haastatteluun niin ikään lähetimme kutsun samoin sisällöin kohdentuen teemoihin. Toinen haastattelu pidettiin syksyllä 2017 haastateltavien pyynnöstä

Skype-yhteydellä. Koimme tämän formaatin olevan hyvä vaihtoehto jatkaa keskustelua jo ensimmäisellä haastattelukerralla tutuiksi tulleiden osallistujien kesken, sekä myös pitkien välimatkojen takia. Yksi henkilö, joka oli mukana keväisessä haastattelutilaisuudessa, oli estynyt osallistumaan toiseen haastatteluun. Ennen haastattelua tarkistimme, että se on mahdollista nauhoittaa Skype-yhteyden välityksellä. Punaisena lankana haastattelussa oli keväisten kysymysten lisäksi jatkotutkimuskysymys siitä, olivatko haastateltavat puolen vuoden jälkeen havainneet Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen muuttaneen TYP- verkoston toimintaa rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla. Haastattelun aikana esitimme tarkentavia kysymyksiä varmistaaksemme oikeanlaisen informaation saannin, sekä pitääksemme keskustelurungon suunnitelluissa kehyksissä. Lopuksi kiitimme osallistujia antamastaan ajasta opinnäytetyötämme varten.

5 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

5.1 Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuuden arviointi kohdistuu kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineiston keräämiseen, aineiston analysointiin ja tutkimuksen raportointiin. Tutkimuksen luotettavuutta lisää, että aineisto on koottu sieltä, missä ilmiö esiintyy, ja aineiston tulee perustua edustettavuuden periaatteille. Tutkimuksen suorittamisen vaiheet kirjataan raportissa seikkaperäisesti, samoin kuin haastattelussa käytetyt teemat ja kysymykset. Haastattelutilanteen vuorovaikutussuhdetta, vastaamiseen mahdollisesti vaikuttaneita tekijöitä sekä haastatteluun käytettyä aikaa ja sen riittävyttä olisi hyvä arvioida. (Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2016.)

Jotta lukija voi seurata analyysiä ja arvioida, mihin se on perustunut, tulee suoria lainauksia eli kvalitatiivista aineistoa esittää raportissa riittävästi. Luotettavuuden kriteeri on, että muodostetut koodit eli aineistosta tunnistetut ja jäsennetyt merkityskokonaisuudet ovat toisensa poissulkevia. Keskeistä analyysin luotettavuuden arvioinnista on tutkijan kyky abstraktiin ajatteluun. Tuloksia arvioidaan myös suhteessa aikaisempaan tutkimukseen eli kuinka monipuolisesti ilmiötä on tarkasteltu. Tutkijalta vaaditaan myös kirjoittajan taitoja: tärkeää on täsmällisyys käytettävien ja tulosten perusteella syntyvien käsitteiden käytössä sekä selkeys analyysin ilmaisemisessa. Johdonmukaisuus- kriteeri tarkoittaa, että tutkija on pysynyt luomaan merkityksellisen ja kokoavan käsityksen tutkittavasta ilmiöstä (Hyväri, Vuokila-Oikkonen 2016.)

Tutkimuksemme luotettavuutta lisää se, että olemme valinneet haastateltavamme juuri tutkimuksen kohteena olevien organisaatioiden toimijoista. Haastattelun avulla saimme tietoa suoraan kysymällä etukäteen suunniteltujen kysymysten avulla. Luotettavuutta lisää myös se, että nauhoitimme haastattelut molemmilla haastattelukerroilla. Tämän jälkeen litteroimme aineistot sanatarkasti, jonka jälkeen teemoittelun ja koodauksen avulla saimme analyysin selkeäksi. Pyrimme tuomaan analyysissä esille haastateltavien omat käsitykset ja kokemukset sekoittamatta niihin omiamme, sekä käytimme sitaatein merkittyjä suoria lainauksia

runsaasti raportissamme. Pyrimme nostamaan tutkimuksen raportissa haastateltavien eri näkökulmia esille monipuolisesti. Työtämme olemme tarkastelleet myös aikaisempien tutkimusten valossa tukeutuen niihin, miltä osin ne ovat liittyneet juuri tutkimaamme aiheeseen.

5.2 Tutkimuksen eettisyys

Opinnäytetyön eettisyyden pohdinta lähti liikkeelle jo aiheenvalinnasta ja rajauksesta. Pohdintaa aiheutti myös, mistä ja keneltä tulemme tietomme hankkimaan, mikä yleensä oma suhteemme tutkimuksen kohteeseen on ja millaisin tutkimuskysymyksiin saisimme relevantteja vastauksia opinnäytetyöhömmme. Tutkimusluvut pyysimme tutkimukseen haastateltavilta työntekijöiltä ja organisaatioiden esimiehiltä hyvän tavan mukaan.

Kuvasimme tutkimuslupahakemuksessa tutkimuksen aiheen, mitä osallistuminen konkreettisesti tarkoittaa ja kauanko siihen menee aikaa. Kerroimme aineistonkeruun toteutustavasta, joka tulisi olemaan nauhoitettava ryhmähaastattelu, ja pyysimme siihen luvan etukäteen. Tiedotimme kerättävän aineiston käyttötarkoituksesta, säilytyksestä, jatkokäytöstä sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Kerroimme myös, että haastattelemamme ihmiset eivät ole tutkittavina, vaan heidän edustamansa organisaatio ja sen toimintatavat. Saatekirjeessä ilmeni selkeästi omat yhteystietomme, samoin kuin ohjaavien opettajiemme sekä Vankeusaika mahdollisuutena! –hankkeen yhdyshenkilön yhteystiedot.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksessa on mainittu yhdeksi tärkeäksi kohdaksi se, että tutkittavalle täytyy kertoa itsemääräämisoikeus osallistumisestaan. Tutkittavalla on myös oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tahansa seuraamuksitta. Kuitenkin hänen siihen saakka antamaansa tietoa voidaan käyttää tutkimuksen materiaalina. Tutkittavan suostumus voi olla kirjallinen tai suullinen tai ilmaisu suostumukseen voidaan tulkita hänen käyttäytymisestään. Esimerkiksi kyselyyn tai kirjoituspyyntöön vastaaminen voidaan katsoa osoittavan, että hän suostuu tutkittavaksi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2017.)

Tutkimuslupahakemuksessa kerroimme myös, että tutkimusaineiston luottamuksellista tietoa ei luovuteta ulkopuolisille, ja että tulemme hävittämään aineiston litteroinnin jälkeen. Ilmoitimme, että tutkimukseen osallistuvien henkilötietoja emme tule käyttämään opinnäytetyössämme, vaan he esiintyvät anonyymeinä. Tiedotteessa kerroimme, milloin tutkimuksemme on tarkoitus valmistua, miten sitä käytetään ja miten se julkaistaan. Tutkimusta tehdessämme meidän oli muistettava myös kollegiaalinen etiikka, ettemme julkaise toisten tutkimusten tietoa tai tutkimustuloksia omissa nimissämme. Sosiaalinen vastuu oli myös otettava huomioon ja pohdittava kenelle ja mistä lähtökohdista käsin tulemme tietoa tuottamaan, sekä mitä tutkimuksestamme tulee seuraamaan.

Tutkijoina varoimme itsestänselvyyksiä ja omien johtopäätösten tekemistä haastatteluaineistosta. Huomioimme, että kaiken on perustuttava eettisyyteen ja oli pohdittava sitäkin, minkälaista yhteiskunnallista todellisuuskuvaa halusimme luoda. Sosiaalitieteissä juuri ihmisyyden lähtökohtaa on korostettu ja olisikin asetettava heikompiensa puolelle. Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuoda esille uutta tietoa juuri heikompiensa kanssa työskentelyyn parhaan mahdollisen lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Vahingoittamisen välttäminen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksessa merkitsee sitä, että meidän on tuotettava haastateltavia kunnioittava kirjoitustapa tutkimusjulkaisussa, sekä kohdata haastateltavat ja heidän erilaiset reaktionsa arvostavasti myös haastattelutilanteessa. Silloin kun tutkimukseen sisältyy vuorovaikutusta tutkittavien kanssa, tutkittaviin pitää suhtautua kohteliaasti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. Vahingoittamisen välttämistä on myös taloudellisten ja sosiaalisten haittojen välttäminen. Tutkimusten aiheuttamat mahdolliset haitat voivat koskea aineiston keruuvaihetta, aineiston säilyttämistä ja tutkimusjulkaisuista aiheutuvia seurauksia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2017.)

Yksityisyys ja tietosuojat kuuluvat Suomen perustuslailla suojattuihin oikeuksiin ja ovat yksi tutkimuseettisistä periaatteista. Luottamuksellisten tietojen käsittelyssä ja säilyttämisessä pitää noudattaa suunnitelmallista huolellisuutta, sekä tutkittavien yksityisiä tietoja koskevaa vaitiolovelvollisuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2017.)

Opinnäytetyömme tutkimuksen tuloksissa emme julkaisseet tai tuoneet ilmi yhdenkään vastaajan henkilöllisyyttä, vaan arvioimme ainoastaan kohteenamme olevan verkoston toimintaa asiallisesti ja tasapuolisesti eri näkökulmia valaisten. Tutkimuskohdetta koskevat kriittiset tulokset selitimme työssämme analyttisesti välttäen leimaavaa asenteellisuutta. Opinnäytetyön tutkimusta tehdessä tutkittavien tunnistetiedot suojasimme ja säilytimme analysoitavasta aineistosta koko ajan erillään. Kaikki ilmenneet henkilötiedot olemme hävittäneet- myös sähköiset aineistot, koska yksilöiviä henkilötietoja emme tarvinneet aineiston analyysissä. Myöskään niiden säilyttämiselle ei ollut tutkimuksellista perustetta. Tutkimusaineistoja emme käyttäneet tai luovuttaneet muihin kuin tutkimustarkoituksiin.

Koska tutkimuksemme kohde on organisaatio, meidän oli ratkaistava sekä tutkimuskohteen ja sitä edustavien yksittäisten tutkittavien tunnistettavuus. Tutkittavat henkilöt osallistuvat tähän tutkimukseen ammatillisen roolinsa yksittäisinä edustajina. Pohdintaa aiheutti, ettei nimettömyys tutkimusjulkaisuissa välttämättä estä tutkimukseen osallistuneiden tunnistamista niiden piirissä, jotka tuntevat tutkimuskohteen olevan organisaation toimintaa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksessa sanotaan, ettei tutkittaville tule luvata täyttä tunnistamattomuutta, ellei se ole kohtuullisesti toteutettavissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2017). Noudatimme ohjeistusta tuomalla tämän seikan esiin. Kysyimme Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen mielipidettä asiaan, koska tämä koski erityisesti häntä. Saimme häneltä luvan kirjoittaa tunnistettavuudesta huolimatta.

6 TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI JA TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Tutkimusaineiston analyysi

Haastattelujen jälkeen muutimme kaikki nauhoittamamme tallenteet litteroimalla tekstimuotoon. Litteroitavaa aineistoa haastatteluista kertyi nauhoitettuna ajallisesti yhteensä 1 tunti ja 26 minuuttia ja litteroitua aineistoa yhteensä 25 sivua Arial- kirjaimilla fonttikoon ollessa 12 ja rivivälin ollessa 1,5. Pyrimme tallenteiden litterointiin mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen, kun haastattelut olivat vielä tuoreessa muistissa. Tutkimuskysymys on keskeinen litteroinnin tarkkuustasoa määrittävä seikka eli se kertoo, keskitytäänkö litteroinnissa esimerkiksi puheen sisältöön vai asiantuntijan tapaan tuottaa puhetta (Hyvärinen ym. 2017, 427). Haastattelumme tutkimuskysymykset liittyivät palveluiden rakentumiseen, joten litteroinnissa kiinnitimme huomiota ainoastaan asiantuntijoiden tuottaman puheen sisältöön. Analyysitavan mukaisesti litteroimme sanatarkasti kaiken puhutun sisällön, mutta poistimme osittain puhekielessä käytettäviä täytesanoja, kuten *tuota* ja *niinku*, luettavuuden parantamiseksi.

Teemahaastatteluaineiston analyysi eroaa vain joiltakin osin muusta laadullisen aineiston analyysistä. Aineiston litteroinnissa kannattaa olla systemaattinen ja tarttua ensimmäisen lukukerran jälkeen tiukasti aineistoon ja sen analysointiin. Tutkijan on itse nostettava aineistosta esiin keskeiset asiat. Aineiston analyysissä on kyse siis tiivistämisestä eli keskeisten ilmiöiden pelkistämisestä ja nostamisesta esiin haastatteluista. Aineistoon tutustumista helpottavia keinoja ovat esimerkiksi aineiston koodaaminen, aineiston taulukointi ja teemahaastattelun erityisvahvuus eli aineiston pilkkominen teemoittain. (Viinamäki 2007, 43-44.) Teemoittelemisessa aineiston teemoja nostetaan esiin sitaatteja käyttäen eikä se aseta kriteerejä aineiston koolle (Eskola 2007).

Aineiston analyysimenetelmänä käytimme induktiivista eli aineistolähtöistä sisällysanalyysia, jossa analysoidaan metodin nimen mukaisesti haastattelussa puhuttuja sisältöjä. Aineistolähtöisen analyysin pyrkimyksenä on muodostaa teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta siten, että aikaisemmat tiedot, havain-

not ja teoriat eivät ohjaa analyysin toteuttamista. Analyysi toteutetaan siis aineistolähtöisesti, jolloin tutkija ei määrää sitä, mikä aineistossa on tutkimuksen kannalta tärkeää. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi, jonka vaiheet ovat redusointi, klusterointi ja abstrahointi. Ensimmäinen vaihe eli redusointi tarkoittaa aineiston pelkistämistä, jolloin aineiston tuottamaa informaatiota voidaan tiivistää tai pilkkoa osiin ja aineistosta karsitaan pois tutkimuksen kannalta epäolennaiset asiat. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110.) Litteroitua aineistoa lukiessa huomasimme haastateltavien puhuvan useissa eri yhteyksissä tutkittavista asioista, joten emme poistaneet aineistosta mitään etukäteen, lukuun ottamatta puhekielessä käytettäviä täytesanoja.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston analyysistä.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
"Vangit sitoutuu työtoimintaan juuri sen valvotun koevapauden ajaksi."	Vangit eivät sitoudu toimintaan omasta tahdosta.	Asiakkaiden vastuu palveluissa.	Asiakastyöhön liittyvät haasteet.
"Suunta on selkeästi se, että ihmisten pitää pystyä tekemään enemmän itse."	Asiakkailta vaaditaan omaaloitteisuutta ja kykyä hoitaa asioitaan.		
"Asiakkaan lyhytjännitteisyys ja epärealistiset odotukset."	Asiakkaiden odotusten vastaiset ratkaisut.	Palveluiden sisällölliset rajoitukset.	
"Tää verkosto on niin isona."	TYP-verkoston monialaisuus.	Palveluiden laajuus.	Toimintaympäristön tuottamat haasteet.
"Työntekijöitä on paljon."	Työntekijöitä on paljon.		
"...yli 400 asiakasta TYP:n asiakkaana... ja osa asiakkaista pelkän yksilöllisen tuen piirissä."	Asiakkaita on sekä yksilöllisen tuen että monialaisen yhteispalvelun piirissä. Asiakkaita on paljon.	Asiakaskunnan laajuus.	

Pelkistämisen jälkeen siirryimme aineiston ryhmittelyyn, missä yhdistimme pelkistettyjä ilmaisuja niitä mahdollisimman hyvin kuvaaviin alaluokkiin. Aloitimme aineiston ryhmittelyn koodaamalla siten, että käytimme samankaltaisiin vastauk-

siin samanvärisiä merkintöjä. Siirsimme tämän jälkeen aineistoista nousseet samankaltaisuudet omille sivuilleen helpottaaksemme aineiston hahmottamista. Tämän jälkeen abstrahoiimme eli muodostimme alaluokkia yhdistelemällä yläluokkia ja näin ollen saimme erotettua aineistosta tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon. (Tuomi & Sarajärvi, 114.) Haastatellut henkilöt olimme koodanneet aakkosten avulla esimerkiksi ”HA” myöhemmän tunnistettavuuden mahdollistamiseksi analyysivaiheessa. Anonymiteetin suojaamiseksi poistimme kuitenkin nämä merkinnät lopullisesta opinnäytetyöstämme.

Toteutimme aineistonkeruun kahdessa osassa ja molempien haastattelujen tarkoituksena oli selvittää, miten palvelut rakentuvat ja mitä muutoksia haastatteluun osallistuvat olettivat Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen tuovan palveluun. Ensimmäisessä haastattelussa nousi esiin selkeästi palveluissa vastaan tulleet asiakastyöhön liittyvät sekä toimintaympäristön tuottamat haasteet. Toisessa haastattelussa nousi esiin verkostoyhteistyön tärkeys ja palveluiden kehittämisehdotukset.

Ensimmäisen haastattelun tarkoituksena oli selvittää TYP-verkoston palveluiden rakentumista ennen Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumista verkostoon. Lisäksi tarkoituksena oli saada selville, miten TYP-verkoston työntekijät olettivat Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen vaikuttavan rikostaustaisten työllisyyspalveluiden laatuun, saatavuuteen ja sujuvuuteen.

6.2 Palveluiden rakentuminen ennen hankkeen ja TYP-verkoston yhteistyötä

Rikostaustaisen henkilön asiakkuuden TYP-verkostossa kuvaillaan alkavan niin, että työllisyyspalveluiden työntekijöihin ollaan yhteydessä asiakkuuden kartoituksen tarpeesta. Tämän jälkeen asiakas ohjataan oikealle työntekijälle asiakkaan palveluiden tarpeen mukaan. Työntekijät eivät näe asiakkuuden alkamisessa eroa rikostaustaisten henkilöiden kohdalla verrattaessa yleisesti TYP-verkoston asiakkaisiin.

”Puhelimitse otetaan suoraan meihin yhteyttä, ja jos kuntalaisesta kysymys, asiakas kuuluu meille. Kyllähän se on meidän vastuualuetta. Sovittiin, että pietään palaveri ja että, mihinkä sitte ohjataan, kuka meiltä ottaa sitte siitä kopin. Tälleen meillä menee niinku suoraan, että joku ottaa sen kopin. Ja meillähän on sitte etäyhteys työkkäriin, sitte kun tarvitaan niitä.”

”Näinhän se menee, et meillä ei oo nimettyä erityisesti yhdyshenkilöä, kuka tuota ottaa sen kopin. Et se lähtee sitten periaatteessa samalla sabluunalla, kun muutenkin jos Typin asiakkaaks todetaan. Se prosessi sit Typissä lähtee, et lähetään tekeen sitte sitä kartotusta ja haastatellaan ja katotaan kuka se vastuuvirkailija on. Onko se enemmän sieltä kunnan puolelta vai TE- toimiston puolelta. Ja niitä toimenpiteitä lähdetään sitten viemään eteenpäin.”

”Siinä ei ole kyllä mitään eroa mihinkään muuhunkaan asiakkuuteen. Elikkä asiakkuus alkaa samallailla kun kaikilla muillakin asiakkailla. Yhteydenotto tulee joko TE-toimistosta tai kunnan palveluista tai se tarve huomataan Kelassa.”

Yksi haastateltavista kertoi TYP-asiakkuuden kartoituksen alkavan jo vankilasta.

”Asiakas on ohjattu TE-toimiston palvelujen piiriin joko vankilasta käsin tai sähköisesti verkon kautta ilmoittautuen ja ovat sitten siinä selvittäneet, että onko sitä monialaisen yhteispalvelun tarvetta. Sitten sen TE-toimiston työntekijä on ottanut yhteyden sinne kaupungin sosiaalityöntekijään tai palveluohjaajaan, jonka kans sitte mahdollisesti sitä yhteistä ajanvarausaikaa tai sitten meillä on ne yhteyshenkilöt niin he ovat välittäneet, että kenelle, että kuka on se vastuuvirkailija.”

Osa haastateltavista kertoi, että työllisyyspalveluiden kartoitusvaiheessa käydään läpi rikostaustaisen asiakkaan koulutus- ja työhistorian lisäksi asiakkaan omia mielenkiinnon kohteita ja motivaatiota koulutukseen sekä työhön, perustuen asiakkaan kertomaan.

”Samalla tavalla kuin minkä tahansa pitkäaikaistyöttömän kohdalla, että mitä suunnitelmia aiemmin on tehty. Eihän aina tarvi lähteä alusta, tottakai pitää hyödyntää, mitä suunnitelmia on tehty ja mitkä ne oman mielenkiinnon kohteet on.”

”Asiakkaan kertoman perusteella tällä hetkellä. Kaikkihan meillä perustuu tällä hetkellä siihen, mitä asiakas meille kertoo ja mitä se haluaa tuoda ilmi.”

Yksi haastateltavista koki tärkeäksi kartoittaa rikostaustaisen asiakkaan koulutus- ja työhistorian lisäksi rangaistusajan suunnitelman sisältöä oikeanlaisten palveluiden jatkuvuuden kannalta.

”...että me tiettäis mitä on suunniteltu, että se kerrottas meille. Mentäs samaan suuntaa ja vaikka joku vihanhallinta, se osattas ottaa meillä huomioon ja antaa sitte tukea siihen. Me koetaan se tärkeäksi, että se rangaistusajan suunnitelma avataan.”

Yksi haastateltavista toi esiin, vaikka rangaistusajan suunnitelmaa ei hyödynnetä heidän palveluissaan, niin asiakkaan valmiuksia koulutukseen ja työelämäänsä olisi hyvä kartoittaa Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden kanssa yhteistyössä.

”Jos on pitkä vankeustuomio taustalla, niin näyttäytyyhän se väkisin tavallaan, mitä on tehny aiemmin, koulutukset ja työhistoriat. Jos siellä on hirveän pitkä tauko niin voi olettaakki että ei siinä heti oo meidän palvelut olennaisia vaan lähetään hitaasti rakentamaan eteenpäin sitä polkua. Se kartoitusvaihe... se vankeusajan ne asiat siinä, kuinka hyvin kartoitettua... ei varmaankaan minä luulen... mutta vähän sitä on sitte tarkentaa meidän kans yhteistyössä, että onko ne ja kuulostaako ne realistisilta. Jos vaikka aloittaa opinnot ja että onko ne opiskeluvamiudet oikeasti niin pitkällä, ettei sitten keskeydy ne opinnot heti alkuunsa...”

Yksi haastateltavista koki asiakkaan oman kiinnostuksen rangaistusajan ja työllisyyspalveluiden suunnitelmaan vähäisenä.

”...että kun mitkä on niitä ongelmia, niin on paljon sellaisia vankeja ja asiakkaita jotka ei koe tarvitsevänsä niitä. Pyynnöistä huolimatta ei tulla varatuille ajoille ja annetaan ymmärtää, että kaikki on hallussa. Sitten asiat saattaakin olla levällään kun jokisen eväät siellä siviilissä, että semmonen on se hankaluus, mutta ilman muuta siihen niinku pyritään.”

Haastateltavat kertoivat työntekijän ja rikostaustaisen asiakkaan näkemysten palvelun tarpeesta ja suunnitelmista olevan useasti erilaisia. Varsinkin tuomionsa jo suorittaneet asiakkaat nousivat tässä kohtaa esiin.

”Se kontrolli on erilainen silloin kun se vankeusaika on vielä jäljellä ja se koeaika ni se on ihan eri sitte kun se vapaus koittaa et miten se kohtaa se työntekijän ja sen asiakkaan näkemys... nii jos sitä motivaatiota ei sil asiakkaalla itellään ole ni kyllähänse sitte meiän tehtävänä on sitte kaivaa sitä motivaatiota... Tottakai virkailijoilla on isossa talossa eroja ja toiset toimii ehkä topakammin ja sitte tapahtuu niitä ikäviä et se luottamus menetetään ja tulee se aikasemmin ehkä ollu se vastustus, ettei näistä palveluista oo hänelle mitään hyötyä ja se on vaan sitä byrokratiaa... nii silloinhan sitä niin kuin yrittää tuupata väkisin, että saa sitä potkua asiakkaaseen.”

”Motivoitumattomat asiakkaat roikkuu ehkä siellä pitempään työttömänä olematta missään palvelussa, mutta jos se asiakas itse tuo sitä motivaatiota esille nii kyllä ne enemmän on sitte niissä toiminnoissa.”

”Se että jos kuntakohteeseen lähtee töihin, niin se on tarkottanu vankilassaoloaikana sitä, että vanki on sitoutunut laitoksen sisällä järjestettävään toimintaan ja hän on noudattanut annettuja ohjeita ja määräyksiä, tulee ja menee ajallaan, on päihteetön...”

Haastateltavat peräänkuuluttavat rikostaustaisen asiakkaan tai vangin omaa motivaatiota työllisyyden edistämiseksi. Kun hyvä luottamussuhde on rakennettu jo vankeusaikana, se kantaa eteenpäin myös tulevaisuudessa asiakkuuksissa vangin päästyä siviiliin.

6.3 Haasteet ennen hankkeen ja TYP-verkoston yhteistyötä

Haastateltavat toivat ilmi esiin tulleen ongelman palvelusta toiseen siirtymisessä. Haastateltavat kuvaavat rikostaustaisen asiakkaan nivelvaiheeksi sitä, kun tuomio on suoritettu kokonaan ja velvollisuus pysyä palveluissa loppuu. Tällöin verkoston yhteistyö ja asiakkaan oma motivaatio palveluissa pysymisessä nähdään tärkeässä roolissa, sillä vaarana on asiakkaan putoaminen palveluista kokonaan.

”Niin nää meidän asiakkaat ja vangit, he sitoutuu siihen kuntouttavaan työtoimintaan juuri sen valvotun koevapauden ajaksi. Se lopetetaan siinä vaiheessa, kun se varsinainen vapautuminen tapahtuu ja nimenomaan siinä kohti niin ku työntekijän näkökulmasta pitäis olla sitä säännöllisyyttä olemassa siinä elämässä. Justiin tää, että muuttuva tekijä on näissä meidän kuvioissa se asiakkaan motivaatio, eikä oo sitä näkökykyä kattoo, että miten tää palvelee mun elämänhallintaa tai että mä en syyllistyis enää uusiin rikoksiin. Se on yksi hankaluus.”

”Mutta juuri kyllä tuo on se nivelvaihe elikkä se kun koevapaus päättyy ja vapaus koittaa, että jos se työkokeilu tai kuntouttava päättyy siihen, nii kyllä siinä pallo tulee niinku meidän suuntaan.”

Yksi haastateltavista koki verkostoyhteistyöhön liittyvän ongelmakohdan olevan TYP-verkoston toiminnan ja Rikosseuraamuslaitoksen prosessien epäselvyydessä siitä, mitä palveluiden ja prosessien takana tapahtuu. Verkostoyhteistyössä ymmärrys koko verkoston toiminnasta on kantava pilari työn sujuvuudelle.

”Tässä hankkeessa on nyt tosi hyvä juttu, että järjestetään niin kuin ristiin näitä koulutuspäiviä ja muita. Että se tieto kulkisi, että mitä TYP

tekee, mitä siel tapahtuu, miten tapahtuu ja sit RISE:n prosessit, koska työntekijöitähän vaihtuu joka paikassa. On tosi tärkeitä vaihtaa näitä tietoja.”

Osa haastateltavista koki verkostoyhteistyön ja rikostaustaisen asiakkaan palveluiden koordinoinnin ongelmakohtien liittyvän TYP-verkoston suureen työntekijä- ja asiakaskuntaan. Vastauksista ei ilmennyt kuitenkaan erityisiä ongelmakohtia rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla verrattaessa yleisesti TYP-verkoston asiakkaisiin.

”Meillä on yli 400 asiakasta siellä Typin asiakkaana, et se, miten se vastuu jakautuu siellä, että kuka niitä asioita lähtee viemään eteenpäin. Per työntekijä nii siellä on noin 150 asiakasta vähintään. Eli aika haasteellisessa tilanteessa ollaan.”

”Tämä monialainen yhteispalvelu on niin kuin niin isona, kun siellä on niin paljo työntekijöitä, niin silloin se tuottaa yhteistyössä hankaluuksia... ei oo enää oma pieni TYP, vaan meitä on iso liuta työntekijöitä tuetun työllistymisen linjalla jotka kaikki tekee sitä niin kuin monialaista yhteistyöpalvelutyötä ja osa asiakkaista on pelkästään yksilöllisen tuen piirissä, että ne ei kuulu siihen TYP- maailmaan ollenkaan. Niin sen takia varmaan ulkopuolisen näkökulmasta tuntuu vähä, ku se on meistäki nyt sillä tavalla niin kuin vähä liian suuret nämä...”

”Sellaisilla henkilöillä jolla on rikostaustaa niin mitä ongelmia siinä verkostoyhteisössä... en näe yhtään sen enempää ongelmia kuin muidenkaan asiakkaiden kohdalla. En erityisiä ongelmia.”

Osa haastateltavista koki rikostaustaisten kanssa työskentelyssä haasteeksi asiakkaan suhtautumisen kuntouttavaan toimintaan ja taas työntekijöiden taidon tarttua oikea-aikaisesti muutosta vaativiin asioihin rikostaustaisen työllisyyttä edistävällä polulla.

”Joskus huomaan toivovani, että asiakkaalla olis hieman pidempi pinna, sen suhteen, että heti mulle kaikki nyt... et otetaan asia kerrallaan... joskus siihen lyhytjännitteisyyteen sit vielä semmoset epärealistiset näkemykset ja odotukset siitä, että mihin kykenee ja minkälaista rahaa nyt on saatava tiskiinkin, että mä rupeen tätä tekemään...”

”Sillon ku mennee hyvin nii haluais saaha niinku nopeesti niitä asioita hoijettua eteenpäin, mutta se pudotus voi olla sitte rajumpi, että kun työntekijöinä annetaan mennä liikaa niin kuin asiakkaan ehdoilla ja kaikki mitä se vaan haluaa... että pitäs osata...”

Yksi haastateltavista koki työskentelyssä haasteeksi työntekijöiden suhtautumisen rikostaustaisiin asiakkaisiin.

”Meillä se on haastavaa, kun toiset ihmiset on helposti tuomitsemassa. Miten saatas se ymmärrys, että ne on ihan tavallisia ihmisiä kuitenkin ja he ovat jo suorittamassa sitä rangaistusta. Tämä ennakkoluulo monessa paikassa... et nämä miehet oli päiväkodilla ja ne oli vankeja, nii eiväthän ne ois päästäneet niitä sinne sisään, kun ne korjas siellä seinää. Että suvaitsevaisuutta.”

Yksi haastateltavista koki rikostaustaisten kanssa työskentelyssä haasteeksi jatkuvassa muutoksessa ja kehityksessä olevan järjestelmän, joka vaatii yhä enemmän oma-aloitteisuutta asiakkaalta.

”Ja se kuilu toisaalta niin sanottuun normaaliin yhteiskuntaan voi olla aika suuri. Työelämääkin ajatellaan ja nämä jatkuvat muutokset on tapahtumassa koko ajan, ja se suunta selkeästi, että ihmisten pitää pystyä tekemään enemmän ite. Kukaan ei välttämättä ohjaa sua ja sun pitää ite toimia paljo enemmän et miten se sitte niinku kanavoituu, jos sä et osakaan toimia sen mukaisesti. Miten se näyttäytyy sitte esimerkiksi pitkän vankilatuomion jälkeen. Niin nämähän on isoja haasteita mitkä näyttäytyy siellä TYPissä ja monessa muussa

paikassa. Et sä et osaa siellä netissä toimia oikein ja sulla katkee vaikka työmarkkinatukioikeus tai muuta, nii kehen se syyttävä sormi sitten osoittaa.”

Sähköisten palveluiden hallinta on ensiarvoisen tärkeää nykypäivän elämässä ja niiden sisäistämiseen tarvitaan ohjausta. Erityisesti juuri pitkän vankilatuomion takia nämä taidot ovat saattaneet jäädä kokonaan hankkimatta.

6.4 Oletuksia palveluissa tapahtuvista muutoksista ennen hankkeen ja TYP-verkoston yhteistyötä

Nykyhetken kartoituksen jälkeen, kysyimme haastateltavilta, miten he olettavat hankkeen vaikuttavan rikostaustaisten työllisyyspalveluihin. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen TYP-verkostoon oletettiin parantavan rikostaustaisten asiakkaiden palveluita selkeämmällä yhteistyöllä.

”.. jos se henkilöityy yhteen henkilöön ja on sitten yhteystiedot, että jos ne ei aina tule suoraan niin, kun tota näitten yhdyshenkilöitten kautta ja vankilan työntekijän kautta niin sitten, jos tavallaan tuliskin niin päin, että virkailija tietää, että tarttis niin kun sitä RISE-ihmistä, niin sitten olisi se yhdyshenkilö siellä sitten selkeesti. Ja kyllä mä nään aina, että jos on joku tietty nimi ihan henkilö, kehenkä meidänkin työntekijä voi ottaa yhteyttä, niin se on aina lisäarvoa. Et ei oo pelkästään, että kehenkähän mä ottasin siellä yhteyttä, niin on se ilman muuta aina semmonen plussa.”

”Se on meille päin heleppoa, kun on se yks nimi, yks puhelinnumero ja vielä parempi jos on kasvot sille henkilölle yhteisten tilaisuuksien kautta. Mutta siitäkin näkökulmasta, kun me ollaan niin suuri ja iso, niin varmaan kiinnostaa vähän nähä niinkun meidänkin työ.”

”...että joudutaan tekemään tätä parityötä, että joudutaan ettimään niitä tapoja tehdä sitä yhteistyötä organisaatioitten välillä.”

”Oletan ainakin, että joidenkin rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla voidaan saada sitä yhteistyötä aikaan paremmin ja tukemaan sitä asiakasta eteenpäin siellä omalla polulla. Apua tiedonkulussa.”

Osa haastateltavista olettaa hankkeen toiminnan olevan tärkeä tiedontuoja rikostaustaisten asiakkaiden yhteiskuntaan integroitumisesta sekä työ- ja toimintakyvystä ja konsultaatioapuna haastavissa, rikostaustaisiin asiakkaisiin liittyvissä tilanteissa.

”...mut kyllä siinä paljo vielä kehittämisenvaraa on, että tommonen hanke on sitä kautta äärimmäisen tärkeä, että sitä tietoutta ja ääneen puhumista tästä vapautuvien vankien työllistymisestä ja ylipäättään tästä yhteiskuntaan integroitumisesta... et kyllä sitä keskustelua pitää ylläpitää ja sitä tarvitaan...”

”Ja varmaan sitä osaamistakin, että pystyy myös joissakin tilanteissa ehkä konsultoimaan, kun me tiedetään, että on tommonen hankkeen työntekijä, niin meidän työntekijä vois jossain tilanteissa konsultoida, että mulla on nyt tämmönen ja tämmönen juttu, että mitä ajattelet, miten kannattais toimia. Että jotenki mä nään, niin kun näinkin päin sitä, että sitä vois hyödyntää.”

Toisen haastattelukerran tarkoituksena oli selvittää, miten Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittuminen TYP -verkostoon oli muuttanut verkoston toimintaa ja missä edelleen nähtiin kehittämistarvetta. Kysyimme haastateltavilta, onko nyt puolen vuoden jälkeen havaittavissa, millaista lisäarvoa Rikosseuraamuslaitoksen virkamies on tuonut sijoituessaan TYP -verkoston toimintaan. Kaksi heistä ei henkilökohtaisesti ollut edellisen puolen vuoden aikana tekemisissä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen kanssa, mutta olivat organisaatioissaan keskustelleet asiasta ja välittivät yhteistyöhenkilöiden kokemuksia meille.

6.5 Palveluiden rakentuminen ja verkostoyhteistyö hankkeen käynnistyttyä

Haastattelun alkuun kartoitimme, kuinka paljon TYP -verkoston työntekijät ovat tehneet verkostoyhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen hanketyöntekijän kanssa.

”Yhden ihmisen asioita käyty TYP -verkostossa ja kerroin hänelle millä tavalla täällä suhtaudutaan näihin asioihin ja pääsee työnhakijoiksi tai miten on tukien saanti. Mutta henkilökohtaisesti en ole.”

”Että muutamia meille tulee sillä tavalla ne ovat muualla kirjoilla ja ne haluaa tulla sitte meille ja ne on sitte suoraan ottanu työllisyyspalveluun ja minuun ja mejän palveluille... virkailijoille ohjannut tarpeen mukaan, että semmosta liikettä on.”

”Näissä asiakkaissa yksi oli alkumatkasta sellainen, jonka tiesin, että on, mutta hän ei ilmeisesti halunnut olla yhteydessä. Ohjasin ottamaan yhteyttä silloin, mutta ei oo sen jälkeen ollu minkäänlaista yhteyttä. Ei ole näkynyt minun työssäni valitettavasti millään lailla.”

”Meidän yhteyshenkilö riseltä, niin kävin häneltä kysymässä tilannetta, niin hänen kautta mitä täällä meillä, niin ohjautuu sitten oikealle vastuuvirkailijalle, niin on ollu hyvää yhteistyötä...en tiä määriä mutta on tullu niinku asiakkuuksia ja myös sinne vankilan suuntaan on ollu sitte Skype -yhteyksiä ja vankilalta on otettu suoraan yhteyttä joko risetyöntekijään tai sitte työllisyyspalvelujen kautta sitten tavallaan tulee meille se tieto. Eli sillä tavalla on kun kyselykierrosta tein, että tässä käytännön työssä se näkyy ja koetaan että yhteistyö on hyvä.”

Yksi haastateltava kertoi verkostoyhteistyön olevan vielä muokkautumisvaiheessa, eikä toistaiseksi ollut kertynyt tämän puolen vuoden seurantajakson aikana paljonkaan kontakteja. Hän kertoi, että on jo olemassa olevia ja toimivia prosesseja rikostaustaisten asiakkuuksissa TYP -verkostossa.

”...rooli tässä on ollut sellaista hakemista... kun vakinaisilla toimijoilla on nimettyinä näitä henkilöitä, että mulla on varsin vähän ollu asiakkaita, koska on käyny ilmi, että paljon näistä rikostaustaisista asiakkaista on jo aikasemmin ollu TYP -verkoston asiakkaana...”

”...rooli on ollut tosi paljon sellasta konsultoivaa... työparina tietyissä tilanteissa ja mä sanoisin sitä semmoseksi tietynlaiseksi tulkkaamiseksi, kun rikostaustainen henkilö puhuu sillä omalla kielellä, omalla slangillaan asioita niin valitettavasti heillä on kaikki termit välillä sekasin, niin mä oon ollu siinä niinku vähä selvittelemässä sitä vaikka missä vaiheessa esim. juttu on vaikka poliisilla menossa tai onkose käräjäoikeudessa jo tai onkose vielä syyttäjällä et sitten näitten työllisyyspalveluprosessien aikataulutusta on pystytty vähä kattomaan semmosen perusteella. Mä oon omalta osaltani ollu yllättyny siitä, että mitään semmosta puhdasta asiakastyötä mulla on ollut tässä roolissa varsin vähän.”

Jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että yhteistyö mitä oli tehty, oli ollut hyödyllistä, mutta mitään pysyvää mallia ja toimintatapaa oli vielä liian aikaista mainita muotoutuneen. Pysyvien toimintamallien luominen tällaisessa tilanteessa oli usean haastateltavan mukaan liian kovalta kuulostava tavoite. Heidän mukaansa pikemminkin tavoitteeksi olisi asetettava hyvien käytänteiden ja suositusten muotoutuminen.

”Meillä mun mielestä on menny hyvin ja me tietään heti kelle soiteaan ja tehdään töitä, ja sillätavalla on tullut aika hyvä yhteistyö...”

”No minä ajattelin sen yhteistyön kannalta, että hyvä että on yhteyshenkilöt ja se on helpompaa ja luonnollisempaa sitten järjestää ja tälläkin puolella, jos on tiedossa, että keneltä lähteä selvittämään kysymyksiä mutta nyt tavallaan on ollu ainaki niinpäin että sieltäpäin on ollu se aktiivinen yhteydenotto.”

”Kaikki ei varmaan vielä oo tietosia, että mitä Vankeusaika mahdollisuutena -hanke niinku ylipäättään on, kun jos ei oo tullu omalle kohalle, ehkä tämä sillätavalla on alkuvaiheessa, että ei oo niinku pysyviä toimintatapoja ehkä, mutta muotoutuu varmaan vähitellen.”

”Kyllä tässä vaiheessa on aivan liian aikasta puhua siitä, että olis jonkinlainen malli. On myös osoittautunu se, että tää työllisyyspalveluiden kenttä on aika isossa muutoksessa ja ei tiedetä mitä tapahtuu ja oon kuullu karkeimmillaan sellasia heittoja, että onko kohta työkkäreitä olemassa siinä muodossa missä ne on nyt, puhumattakaan sote-muutoksesta, maakuntauudistuksesta, että tässä ollaan semmosessa vellovassa tilanteessa, niin semmonenki sitte pysyvän toimintamallin luominen on aika kovan kuulonen tavoite. Me ollaanki enemmän puhuttu tämmösistä hyvistä käytännöistä ja tämmösistä suosituksista niinku katsoen tätä rikostaustaista asiakaskuntaa, että se vois olla semmonen järkevämpi ajatus. Sitten tässä nyt on oppinu jo sen, että verkostot meillä ovat kovin erilaisia ja erilaisia toimintatapoja, erilaisia linjauksia, niin jotenkin ajattelen tässä kohtaa, että hyvinkin pieni edistysaskel on ehkä suurta.”

”Vahvistan tuon, että myllerryksessä ollaan ja tosiaanki vaikeaa aatella, että pysyvää ollaan luomassa vaan hyviä käytänteitä.”

Yksi haastateltava kiteyttää, että pienikin edistysaskel voi kuitenkin olla suurta, varsinkin kun otetaan huomioon, millaisessa muutosvaiheessa sosiaalipalveluissa tällä hetkellä eletään.

6.6 Kehittämisehdotuksia hankkeen käynnistyttyä

Haastattelussa nousi esiin kehittämisehdotuksia. Kaksi haastateltavaa peräänkuulutti tiedottamista ylipäättään koko hankkeesta laajemmin, koska heidän mukaansa virkailijoita ja tahoja on paljon.

”Niin en tiiä, onko suunnitteilla et sitten tämmöstä tiedotustilaisuutta tai aamutunnintapaista koko talolle tai typin porukalle kokonaisuudessaan niin sen tietoisuuden levittäminen, kun tämä monialainen yhteispalvelu on nyt niin laajana ja virkailijoita on paljon.”

”Onko ollu ajatuksena ja onko siitä hyötyä, että hankkeen esittäytymisestä, vaikka täällä TE- toimistossa kokonaisuudessaan, tietenki niitä asiakkaita on eri linjoilla, niitä asiakkaita paitsi tässä joka kohdistuu toki tähän TYP-verkoston Typin porukalle nyt ainaki ehkä hyvä olla joku tilaisuus, en tiiä onko sitä ollu puheissa tai ajatuksissa.”

”Oliko ollut tämmöselle Typin valmisteluryhmälle? Siellä ainaki oli ollu tästä rikosseuraamusasiasta, mut oliko ihan koko henkilöstölle, siinä saattaa olla vähän eroja. Olikohan ajatus, että sieltä valmisteluryhmän kautta menisi eteenpäin myöskin se tieto kunnille ja muille eli ootko ollu ihan Skype- palaverissa tonne TE- toimistolle tai tonne?”

”Sillon on ollu vaan valmisteluryhmän kokous jossa asiaa on esitelty vaan esimiestasolla, eli siitä eteenpäin sit jatko on organisaatioitten vastuulla levittää se tieto eteenpäin”

Haastateltavien keskustelussa kävi ilmi informaation levittämisen tärkeys verkoston toimijoiden kesken. Yksi haastateltava mainitsee kehittämiskohteena sen, että tietoa viedään myös sellaisiin kuntiin riippumatta siitä, oliko kunta sillä hetkellä yhdenkään vangin kotikuntana.

”..muutamiiin kuntiin käymään huolimatta siitä, että vapautuukosinne vankeja. On pari semmosta kuntaa et tällä hetkellä tietojärjestelmän perusteella ei oo yhdenkään vangin kotikuntana näitä paria kuntaa, mutta siltiki justiin, jos ei muuta niin kertomaan toiminnasta ja siitä mihin voi sit olla yhteydessä, jos tämmösiä tilanteita ja asiakkaita sitten tulee eteen.”

Yksi haastateltava toi myös ilmi tiedottamisen tärkeyden ennakkoluulojen ja pelkojen poistamiseksi rikostaustaisten asiakkaiden kanssa työskennellessä.

”Justiin tiedottaminen Rikosseuraamuslaitoksen toiminnasta ja tiedon välittäminen siitä, että minkälaisia asiakkaita rikostaustaiset ovat niin se on ollut hyvää ja tärkeää työtä. Kun ollaan TYP-verkostoja infottu hankkeesta, nii sieltä on tullu ihan kysymyksiä ja kommentteja, että ”aijaa, vankilassa tehään tollasta työtä et siellä ei vaa pelatakkaa pleikkaa.” Se on ollut jotenki hyvä, et tulee niinku tietäväksi ja pyrkii vähentämään niitä pelkoja ja ennakkoluuloja, mitä vaikkapa vapautuvaan vankiin kohdistuu.”

Kysyimme haastateltavilta tarkentavana kysymyksenä ilmi tulleista seikoista liittyen eri organisaatioiden väliseen tiedonsiirtoon ja tietokantoihin, kuinka ne toimivat keskenään ja liittyikö siihen kehitettävää.

”Tässä on Kela, kunnat, TE- toimisto niin meidän yhteinen tietokanta on TYP, jonne voidaan sitä tietoa viedä asiakkaasta niin sitä kautta voidaan sitä tietoa saada mut sen täytyy jonkun sinne kirjata, se on vanhanaikainen systeemi se on hyvin kivikautinen järjestelmä jota ei varmasti tulla kehittämään ennen kuin tiedetään mitä TYP- toiminnalle yleensä tulee tapahtumaan ja kaikki se tieto mitä sinne viedään niin viedään kutakuinkin käsin et jotakin on väestorekisteritietoja, TE-toimistosta jotain heijasteita automaattisesti mutta kaikki muu kirjataan sinne käsin eli se pitäisi tuoda jollekkin työntekijälle joka sen kirjaa sinne sitten sen tiedon mitä se sitten onkaan tällä hetkellä- kun ei muusta tiedetä.”

”Niin joo viranomaisilla on jokaisella nämä omat tietojärjestelmät, mutta että voitais asiakkaan luvalla lähettää sit jonkinlainen koonti siitä, että mitä se laitos aika on sisältänyt ja miten se on mennyt. Mut ei nyt ihan yks yhteen mut se on osa mitä voidaan hyödyntää sitten niissä jatkosuunnitelmissa...niin se on nyt tämmönen mitä me pyöritellään paljo, että miten se tietojen siirto sitten niinku tehdään.”

Esille tuli seikka, etteivät tietojärjestelmät vanhanaikaisuudessaan kommunikoi toistaiseksi keskenään, kaikki kirjaaminen on usein kyseisen organisaation työntekijän vastuulla ja järjestelmä koettiin ylipäätään pirstaleisena. Yksi haastateltava piti tämän hetken ainoana keinona tiedonsiirrossa salattua sähköpostia, mutta kehittämissuunnitelmana kannatti jonkinlaisen koonnin ylläpitämistä asiakkaan asioista, mutta ehdottomasti asiakkaan suostumuksella ja allekirjoitetulla lomakkeella.

”Keinona siinä varmaan on sitte tällä hetkellä se salattu sähköposti. Mut ajatuksenahan tuo kuulostaa tosi hyvältä, että niinku asiakkaan luvalla voi tavallaan jonkun koonnin lähettää salattuna sähköpostina ennen, vaikka tulevaa ajanvarausaika jotta ei tarte tavallaan välttämättä lähteä aasta niitä asioita siinä käymään...että käytännössä pitäis olla joku suostumuslomake siinä vaiheessa, kun asiakas on vielä vanki ja tiedon vois salattuna spostina laittaa...”

Eräs haastateltava toi julki kuitenkin sen seikan, että asiakkaalla täytyisi olla tiedossa taho kenelle hänestä tietoja annetaan, jos tällainen ajatus koonnista toteutuisi.

”Siinä vaiheessa pitäis olla tiedossa kuka se asiantuntija olis kenelle se lähetettäs...”

”No siinä vaiheessa oltas jo niin pitkällä, että on niinku tavallaan tiedossa ne yhteistyötahot johonki suuntaan sitte mihin tietoa laitetas.”

Kysyttäessä tulevaisuuden tietojärjestelmien kehittämismahdollisuuksista yksi haastateltava toi ilmi salassa pidettävien ja herkkien asioiden tiedonsiirron haasteen.

”Se on totta, että sitten taas joku Risen asiakkuus niin on todellakin, kun tossa sanottiin, et vaikka olit ohjannu tai suositellu tiettyä palvelua niin ei haluta puolin eikä toisin esim. että työkkäriinkään menisi sitä tietoa että nyt henkilö on vankilassa, et nää on niinku todella herkkiä asioita ja salassapidot ja vaitiolovelvollisuudet ja kaikki...”

Yksi haastateltavista korosti työntekijöiden osuutta vaikuttaa asiakkaaseen ja hänen omatoimisuuteen jo vankeusaikana.

”Siinä mielessä teillä on siellä suuri mahdollisuus ohjata sitä asiakasta niinku itse selviytymään ja itse hakemaan ja toisaalta varmaan niinku valtava määrä täytyy olla tietoa siellä et minkalaisia kaikkia erilaisia palveluja on mistäki taholta sitte saatavissa vähä riippuen siitä työ- ja toimintakyvystä sitten eteenpäin.”

Kysyimme haastateltavilta myös rikostaustaisten asiakkaiden itseohjautuvuudesta juuri tiedonsaantiin liittyen ja kuinka tärkeänä osana ohjausta siihen pidettiin.

”Varmaan jokainen halutaan toimia itse ja pitää itse huolta omista asioistamme suurelta osin ainakin ja olla ite vaikuttamassa siihen mihin mennee ja tokihan se on meillä kaikilla yhteiskunnassakin etu, että jokainen pystys itse itsestään parhaiten huolehtimaan.”

Yksi haastateltava toi esiin nykypäivän ilmiön rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla, jossa on havaittu vankien työ- ja toimintakyvyn, arjen hallintataitojen ja ylipäätään itsestä huolehtimisen kyvyn heikkenen.

”Tämmönen vankien työ- ja toimintakyky, arjen hallintataidot ja itsestään huolehtiminen et se on tässä viimesen 10-15v:n aikana menny huomattavasti alaspäin et justiin tänki hankkeen ajatuksena oli, että avoimille työmarkkinoille ihmisiä vankilasta, niin siinä on niin suuri kuilu siinä välissä koska nää henkilöt on tosiaan niin ei välttämättä oo ees vuorokausirytmiiä ja justiin semmonen ihan puhutaan oman henkilökohtaisen hygienian hoitamisesta, et koulutuksesta ja ammattitaidosta puhumattakaan...eli en siinä mielessä vangin itseohjautuvuudesta puhuisi, et tarvitsevat tukea... mut toki on joukossa myös niitä jotka kykenee saamansa informaation perusteella sit hakeutumaan oikeisiin palveluihin.”

Yksi haastateltava nosti esiin sosiaalisen kuntoutuksen merkityksen rikostau-
taisten asiakkaiden kohdalla. Toinen haastateltava vahvisti tämän tarpeen ehdot-
tomuuden. Hän näki sen erityisesti moniongelmaisten ja heikkokuntoisimpien
vankien auttamiseksi välttämättömänä kehittämiskohteena.

*”Eli näätte että se sosiaalinen kuntoutus on se sellanen, että siinä
jatkotoimessa olisi todella suuri tarve siinä sitten saada eteenpäin.”*

*”Nii mulle on tässä noussu tosi selkeesti esiin Rikosseuraamuslai-
toksen sisäiset kehittämiskohteet ja haasteet ja just esim. tää että
minkälaista kuntouttavaa, voiko nyt sanoo esim. työtoimintaa van-
kiloitten sisällä järjestettäs että just heikkokuntoisimpia saatas joita-
kin askeleita eteenpäin.”*

*”Mä ymmärrän varsinkin, jos on suljetussa laitoksessa, niin kyllä sitä
vieraantuu tästä yhteiskunnasta niin paljon ja sit avolaitokset on jo
paljo lähempänä ja sit kun sieltä käy vielä työtoiminnassa ja on
muuten niinkun ulkomaailmaan niin kyllähän se madaltaa sitä kyn-
nystä sopeutua tähän yhdyskuntaan vankeusajan jälkeen, ainaki
minulla on se käsitys asiasta selvästi.”*

Yksi haastateltava totesi, ettei vankia voida siirtää vankeinhoitojärjestelmässä vä-
kisin suljetusta vankilasta avovankilaan vapautumista odottelemaan, vaikka alalla
toimivat työntekijät näkisivät sen toimivimpana menetelmänä. Kynnys vankilasta
vapauteen olisi näin matalampi.

*”..ei halua avolaitokseen, hän haluaa vapautua sieltä vankilasta ja
tää on just semmonen asia, että vankia ei voi siirtää väkisin avolai-
tokseen, jos ne ei halua, mutta silti kaikki alan työntekijät ja sidosyh-
teistykumppanit tietää sen että sen polun pitäis olla juuri noin että
se hyppäys sieltä suljetulta laitokselta siviiliin on ihan liian suuri.”*

*”Ja varsinkin jos on pitkiä tuomioita, niin maailma muuttuu niin
paljo.”*

Lopputarkennuksena kysyimme, oliko vangeilla mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi jo vankeusaikana. Haastateltavien keskustelusta tuli ilmi se seikka, että tällainen onnistuisi verkkopankkitunnusten avulla avolaitoksessa. Suljetussa vankilassa pääsy sähköiseen asiointiin ei ole mahdollista. Skype- yhteys esim. työvoimatoimistoon on kuitenkin mahdollista järjestää, ja näin saada työnhaku voimaan.

”Kyllä voi ilmoittautua työnhakijaksi ihan, vaikka verkon kautta, vankilassaki on varmaanki mahdollisuus käyttää tuota verkkoa, jos on nuo netti...verkkopankkitunnukset niin.”

”Avolaitoksessa onnistuu, suljetussa ei.”

”Onnistuu tavallaan, vaikka et Skype yhteyden aikana tai puhelimessa on laitettu alustavasti voimaan, että saahaan sovittua niitä tapaamisia, että ilman muuta sen voi laittaa.”

”Siinä vapautumisen lähellä, valvotun koevapauden järjestelyn yhteydessä, niin tapahtuuko se portti ikäänkuin sinne palveluihin, että se työnhaku aktivoidaan. Mut että suljetuissa laitoksissa nyt on tän hankkeen aikana justiin siinä vapauttamisen kynnyksellä sitten, että on joko järkäty Skypepalaveri tai kun on päässy paikan päälle, niin se on se yksi juttu mikä tehdään.”

Yksi haastateltava mainitsi lopuksi vielä yhdeksi kehittämiskohteeksi sen, että suljettuihin vankiloihin mahdollistettaisiin vangeille pääsy sähköisiin viranomaispalveluihin, vaikka valvotusti.

”Toivon mukaan jossain vaiheessa RISE uskaltautuu ottamaan niitä kehittämisaskeleita eteenpäin sillä tavalla, että myös suljettujen laitosten vangit pääsis vaikka valvotusti käyttämään näitä viranomaissaitteja et justiin esim. verkkopankkitunnukset on tänä päivänä semmonen juttu jota kansalainen tarvitsee.”

Työnhakijaksi on mahdollista ilmoittautua vankeusaikana ja tähän on jo olemassa käytänteet, mutta joihin toivotaan tulevaisuudessa tehtävän parannuksia.

6.7 Oletuksia palveluissa tapahtuvista muutoksista hankkeen käynnistyttyä

Kysyimme haastateltavilta, millaista hyötyä he olettivat rikostaustaisten asiakkaiden saaneen hanketyöntekijän ja TYP -verkoston toiminnasta. Kaksi haastateltavaa toi ilmi, että asiakkaiden asioihin hyödyttää ennalta sovitut tapaamisajat ja etukäteissuunnitelmat esim. asunnosta ja työpaikasta sekä tarvittavista tukimuodoista.

”Kun etukäteen tiedotetaan se aika, milloin on vapautumista seuraava päivä niin että tavallaan asiakaski sitte tietää, että puhutaan yhteisesti asiat ja katotaan sen kuntouttavat sopimukset. Hän tietää, että voi rauhassa vapautua ja sitte päästään keskustelemaan ja muut on hänen puolesta sopineet ja järjestelleet sitä ajanvarausaika. Ja muitten virkailijojen puolesta mitä sanoin, niin on tosiaan positiiviset ne kokemukset yhteistyöstä, niin olettaisin myös, että asiakkaitten asioita on sitte eteenpäin ajanvarauksella viety ja onko ne ollu yhteisiä tapaamisia konkreettisesti vai Skypellä mutta kuitenkin että asioita eteenpäin.”

”Että kyllä näitä asioita kerrotaan ja just nämä käsitteet on aika lailla hukassa kun ne tulevat ja kun ne ymmärtävät mitä mahdollisuuksia on ja mahdollisuuksia on aika paljonkin. Ja se on ollu meille tärkeä että kerrotaan mitä on ja mitä rupeatte tekemään kun se vapautuminen koittaa ja koevapauspaikka. Että kaikki asiat ois selvää, asunnot ja mitä tehdään ja mistä saa työtä ja näitä tukimuotoja on.”

Yksi haastateltava piti asiakasta hyödyttävänä sitä, että tieto vangin vankeusajan toiminnasta, kuten esimerkiksi suoritetuista tutkinnon osista sekä ylipäätään työ- ja toimintakyvystä, välittyi siviiliin TYP -verkoston kautta.

”Lisäisin tähän vielä sellaseksi hyödyksi, et sekin tieto sitten välittyy siviilitoimijoille, et mitä sen vangin kanssa on tehty vankeusaikana,

*jos hän on suorittanut joitain koulutuksen osia, jos hän on kyennyt siihen vankilatyöhön ikään kuin kokoaikaisena. Ja just näitä havain-
toja siitä työ- ja toimintakyvystä, että millaista siellä laitoksessa on
ollu. Niin näiden tietojen välittäminen siviiliin, ettei aina asiakkaan
tarvi kertoa niitä uudelleen, koska se on sellasta turhauttavaa mo-
nelle... asiakkaat on sanonu, kun aina jokapaikassa pitää jauhaa
nämä samat jutut.”*

*”Ilman muuta se on sen vangin etu, että voijaan näitä tietoja siirtää
ja mitä kaikkea osaa tehdä ja tällälaila, vangin etu tietenki.”*

Verkostoyhteistyö mahdollistaa sujuvan ”saattaen vaihtamisen” palvelusta toi-
seen. Asiakas välttää turhauttaviksi koetut tilanteet, kun ei joudu kertomaan asi-
oitansa aina uudelleen monille eri tahoille.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ensimmäisessä haastattelussa kartoitimme TYP-verkoston palveluiden rakentamista rikostaustaisten henkilöiden näkökulmasta ennen Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumista verkostoon. Haastattelujen mukaan rikostaustaisen henkilön asiakkuuden rakentumisessa työllistymistä edistävässä yhteispalvelussa ei ollut eroja verrattuna muuhun verkoston asiakaskuntaan. Yhteyshenkilön valitseminen, palveluntarpeen kartoitus, palveluun ohjaus ja asiakkuuden alkaminen koettiin etenevän rikostaustaisen henkilön kohdalla samalla tavalla kuin muullakin asiakaskunnalla.

Haastatellut nostivat asiakastyössä esiin tulleita haasteita. Asiakkaan oman motivaation koettiin olevan suuressa roolissa silloin, kun vankilatuomio on suoritettu kokonaan ja rikosseuraamuksen asettama velvollisuus osallistua työllisyyspalveluihin loppuu. Toisaalta rikostaustaiset asiakkaat voivat tarvita tavallista enemmän ohjausta ja tukea motivaation ylläpitoon, jotta eivät putoaisi palveluista kokonaan. Tällöin Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen ja TYP-verkoston työntekijän yhteistyön nähtiin olevan tärkeässä roolissa. TYP-verkoston työntekijän tiedottaminen tuomion loppumisesta voi olla merkittävä asia vapautuvan vangin palveluiden jatkumisen kannalta. Lisäksi rikostaustaisten asiakkaiden ja työntekijöiden eriävät mielipiteet palvelun tarpeesta ja työllisyyspalveluiden suunnitelmista nähtiin liittyvän asiakkaan huonoon motivaatioon.

Rikostaustaisten asiakkaiden asenne ja suhtautuminen esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan nähtiin haasteellisena. Asiakkaan epärealistiset näkemykset omaan kykyyn tehdä työtä ja vaatimukset esimerkiksi työstä saadusta korvauksesta eivät tutkimuksen mukaan olleet linjassa työntekijöiden tekemien arvioiden kanssa. Toisaalta liiallinen asiakkaan ehdoilla meneminen sekä epärealistisiin vaatimuksiin ja näkemyksiin tarttuminen nähtiin vaativan työntekijöiltä osaamista ja herkkyyttä tunnistaa asiakkaan rajat. Lisäksi jatkuvassa muutoksessa olevan palvelujärjestelmän nähtiin vaativan enemmän oma-aloitteisuutta asiakkaalta itseltään.

Haasteita nähtiin esiintyvän myös toimintaympäristössä eli TYP-verkoston ja asiakaskunnan rakenteessa. Osa haastatteluista koki verkostoyhteistyön ja asiakkaan palveluiden koordinoinnin haasteena TYP-verkoston suuret työntekijä- ja asiakasmäärät. Haasteita suuressa työntekijämäärässä nähtiin olevan siinä, miten vastuu jakautuu ja kuka lähtee viemään asiakkaan asioita eteenpäin. Suuret asiakasmäärät tarkoittavat sitä, että yksi työntekijä saattaa olla vastuussa 150 asiakkaan palveluiden etenemisestä. Toisaalta asiakkuuksien moniulotteisuudenkin nähtiin tuottavan haasteita, sillä osa asiakkaista oli monialaisen tuen, kun taas toiset yksilöllisen tuen piirissä. Tämän nähtiin haasteena koko asiakaskunnassa, eikä ainoastaan rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla.

Haastattelussa kävi ilmi haastatellun kohdanneen kuntouttavaa työtoimintaa tarjoavien toimijoiden suhtautumisen olevan pahimmassa tapauksessa jopa esteenä rikostaustaisen asiakkaan kuntoutumisprosessin etenemiselle. Rikostaustaisen asiakkaan tuomitsemisen ja ennakkoluulot rikostaustaisista toivottiin vaihtuvan suvaitsevaisuuteen. Haastateltu nosti esiin toivomuksen ymmärryksestä, että rikostaustaisetkin asiakkaat ovat tavallisia ihmisiä, jotka ovat suorittamassa tai jo suorittaneet tuomionsa.

Ensimmäisessä haastattelussa haastateltavat kertoivat olettavansa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen selkeyttävän työvoimapalveluiden ja rikosseuraamusalan virkamiesten yhteistyötä. Haastateltavat näkivät hankkeen toiminnan olevan tärkeä tiedontuoja työkentille esimerkiksi rikostaustaisten työ- ja toimintakyvystä ja haasteista, jotka liittyvät rikostaustaisten yhteiskuntaan integroitumiseen. Lisäksi haastateltavat olettivat Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen toimivan konsultaatioapuna esimerkiksi haastavissa asiakastilanteissa rikostaustaisten kanssa.

Toisella haastattelukerralla selvitimme, miten Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittuminen TYP -verkostoon oli muuttanut verkoston toimintaa ja missä edelleen nähtiin kehittämistarvetta. Haastattelussa kävi selkeästi ilmi se seikka, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisessa TYP- verkoston toimintaan ei ollut puolen vuoden jälkeen vielä havaittavissa suuriakaan vaikutuk-

sia. Aikaa oli kulunut yksinkertaisesti liian vähän niiden arvioimiseksi. Toimenkuva oli vasta muokkautumassa, mutta haastateltavien mukaan pienikin askel voi olla suurta, etenkin kun sosiaalipalvelut ovat suuressa muutosvaiheessa. Lähtävoitteena olikin sen sijaan hyvien käytänteiden ja suositusten muotoutuminen pysyvien toimintatapojen sijaan.

Haastattelussa kävi ilmi, että oli jo olemassa olevia toimivia prosesseja rikostaustaisten asiakkuuksissa TYP- verkostossa. Asiakas hyötyy siitä, että hänelle on ennalta sovitut tapaamisajat ja etukäteissuunnitelmat vapautumisvaiheessa esimerkiksi asunnosta ja työpaikasta sekä tarvittavista tukimuodoista. Esille tuli myös se, että asiakasta ja toimijoiden välistä yhteistyötä hyödyttää tiedon välittyminen siviiliin TYP- verkoston kautta vankeusajan toiminnasta, kuten esimerkiksi tietoa asiakkaan suorittamista koulutuksen osista sekä ylipäättään tietoa asiakkaan työ- ja toimintakyvystä.

Kehittämiskohteiksi haastattelusta nousi esille mm. tiedottamisen tärkeys ennakoluulojen ja pelkojen poistamiseksi rikostaustaisten asiakkaiden kanssa työskennellessä. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että Vankeusaika mahdollisuutena! -hanketta ja sen tarkoitusta saatettaisiin laajempaan tietoisuuteen kaikkien toimijoiden keskuudessa, koska virkailijoita ja tahoja on paljon. Kehittämisehdotuksena nähtiin myös informaation viemistä sellaisiin kuntiin riippumatta siitä, oliko kunta yhdenkään vangin kotikuntana. Tieto lisäisi valmiutta ja toimintatavat olisivat tiedossa etukäteen niitä tarvittaessa.

Tietojärjestelmissä haastateltavat näkivät paljon kehitettävää. Kirjaaminen asiakkaan asioista tietokantoihin saattaa olla kyseessä olevan organisaation työntekijän vastuulla mitä ja minkä verran dokumentoidaan. Tietojärjestelmä oli haastateltavien mukaan vanhanaikainen ja pirstaleinen ja tietokannat eivät kommunikoi keskenään. Syynä siihen ovat luonnollisesti salassapitosyyt. Jos työntekijä toimii vaikkakin osana tiettyä organisaatiota, hänellä ei ole tietojärjestelmään oikeuksia, koska ei ole kyseisen organisaation työntekijä. Salattu sähköposti oli tällä hetkellä ainoa mahdollinen tiedonsiirron väline eri toimijoiden välillä. Kehittämisehdotuksena tulikin esille se, että mahdollistettaisiin jonkinlaisen koonnin jakaminen

esim. asiakkaan työ- ja toimintakyvystä, koulutuksesta ym. asiakkaan allekirjoittamalla luvalla. Jos tällainen toteutuisi, nähtiin kuitenkin tärkeänä seikkana se, että työntekijällä täytyy olla etukäteen tieto, kenelle koonti lähetetään, kun pyytää siihen asiakkaan suostumuksen. Salassa pidettävien ja herkkien asioiden tiedon siirto on haasteellista kehittämisen näkökulmasta.

Tärkeänä seikkana pidettiin sitä, että vankien itseohjautuvuuteen ja omatoimisuuteen vaikutettaisiin vankeusaikana juuri tiedonsaantiin liittyen. Sosiaalinen kuntoutus nähtiin ehdottomana etenkin, kun on havaittu vankien työ- ja toimintakyvyn, arjen hallintataitojen ja ylipäätään itsestä huolehtimisen kyvyn heikenneen. Erityisesti moniongelmaisten ja heikkokuntoisimpien vankien auttamiseksi tämä nähtiin välttämättömänä kehittämiskohtena.

Haastattelussa tuli ilmi eräs käytäntö, jonka mukaan vankia ei voida siirtää vastoin hänen omaa tahtoaan suljetusta vankilasta avovankilaan vapautumista odottamaan. Tämän kuitenkin alalla toimivat näkisivät toimivimpana menettelynä, koska kynnys vankilasta vapauteen olisi avovankilan kautta matalampi. Kehittämiskohtana nähtiin myös se, että vangeille mahdollistettaisiin myös suljetuissa vankiloissa sähköinen viranomaisasiointi verkkopankkitunnusten avulla, vaikka valvotusti. Tällöin vanki voisi esim. ilmoittautua työnhakijaksi omatoimisesti sähköisten palvelujen avulla. Vangin yhteys työvoimatoimistoon on nykyisin ollut mahdollista ainoastaan Skype -yhteyden avulla.

Tutkimuksen haastatteluista tuli ilmi seikka, että rikostaustaiset asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä jälkikäteen siitä, että toimivat ohjatulla tavalla ja esimerkiksi läheneet työkokeiluun ennakoasenteistaan huolimatta. He ovat kertoneet saaneensa rytmiä elämään, uusia sosiaalisia kontakteja ja tilaisuuden oman työkykynsä testaamiseen sekä sitä kautta työllistymiseen uusia väyliä. Tutkimuksessa tuli esille työntekijöiden turhautuneisuus siitä, jos asiakas ei tullutkaan paikalle sovittuihin tapaamisiin ja katosivat palvelun piiristä jopa kokonaan. Juuri tällaisessa nivelvaiheessa olisi tärkeää, että ”asiakas pysyisi näpeissä”, kuten eräs haastateltavamme asian ilmaisi. Palvelupolun ei saisi antaa katketa vapautumisvaiheeseen, vaan se olisi suunniteltu jatkumo jo vankeusaikana.

Työntekijältä tarvitaan sinnikästä työtä luottamuksen rakentumiseksi ja usein jopa tietynlaista painostusta asiakkaan tuuppaamiseksi oikeaan suuntaan. Tätä edesauttaisi se, että asiakkaalla olisi sama palveluohjaaja, koska heidän mielestään on turhauttavaa kertoa oma tarinansa aina uudelle työntekijälle. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalveluverkoston tavoitteena onkin saada asiakkaalle palvelua niin kutsutun yhden luukun periaatteella.

8 POHDINTA

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen vaikutuksia TYP-verkoston toimintaan ja millaisia odotuksia toimijoilla oli etukäteen. Mielestämme onnistuimme tutkimuksessa tuomaan esiin sen, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen erityisosaaminen tuo lisäarvoa verkostoyhteistyöhön. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on tieto ja ymmärrys vangin työ- ja toimintakyvystä, erityisistä tuen tarpeista sekä vankilan palvelujärjestelmästä, mitä hän voi viedä eteenpäin verkostoihin. Asiakas hyötyy, kun hänen palvelujatkumo on ennalta suunniteltu tiedon siirtymisen mahdollistuttua toimijalta toiselle. Tutkimuksessa nämä ilmenivät myös haastateltavien odotuksina ja kehittämistä vaativina asioina rikostaustaisten palveluihin nähden.

Toivomme, että tutkimuksemme toimisi ikään kuin interventiona Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen kautta rikostaustaisten asiakkaiden palveluiden parantamiseksi. Saimme tutkimusta tehdessämme laajennettua käsitystämme rikostaustaisten asiakkaiden palveluista ja mahdollisuuksista integroitua takaisin yhteiskuntaan sekä sitä estävistä ja edistävistä tekijöistä. Uskomme, että saimme tutkimuksellamme kiteytettyä rikosseuraamusasiakkaiden työllisyyspalveluiden haasteet ja kehittämistarpeet palvelujärjestelmän näkökulmasta. Näin työllisyyspalveluita voitaisiin kohdentaa vielä tarkemmin rikostaustaisten asiakkaiden työllistymisen tueksi.

Haastatteluissa nousi ajoittain esiin kommentteja siitä, että haastateltavat eivät nähneet rikostaustaisten henkilöiden ja muun asiakaskunnan välillä eroa esimerkiksi palveluiden rakentumisessa ja haasteissa. Tutkimuksemme tarkoituksena oli tutkia työllisyyspalveluiden rakentumista rikostaustaisten henkilöiden kohdalla, mutta ei niin sanotusti leimata rikostaustaisia henkilöitä. Tarkoituksena oli kuitenkin löytää nimenomaan niitä mahdollisia nivelvaiheita tai erityisiä tuen tarpeita, joita rikostaustaisten henkilöiden kohdalla voi esiintyä työvoimapalveluissa. Toiveenamme on, että opinnäytetyömme tutkimuksen tulokset saisivat aikaan seurauksia ja tuottaisivat jotain hyödyllistä. Tutkimuksen tarkoitus on yleensäkin tuottaa uutta tietoa yhteiskunnalle ja toivomme, että opinnäytetyöstämme saadun

tiedon avulla voitaisiin jatkossa kehittää palvelujärjestelmiä ja yhteistyötä rikostaustaisten tueksi rikoksettomaan elämään.

Nykytiedon valossa olisimme valinneet tutkimukseen osallistuneet haastateltavat kohdennetummin. Haastatteluun kutsuttavien kartoituksessa olisi ollut tarkoituksenmukaista selvittää tarkemmin työntekijöiden kokemukset rikostaustaisten asiakkaiden kanssa tehtävästä työstä, jotta olisimme saaneet optimaalisen aineiston tutkimuksen tuloksia silmällä pitäen. Lisäksi olisimme suunnitelleet ja aikataulutaneet haastatteluajankohdat mahdollisimman pitkälle aikavälille toisistaan. Näin ollen viimeisessä haastattelussa olisi voinut herätä enemmän keskustelua Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisesta TYP-verkostoon, sillä lyhyellä aikavälillä muutoksia on vaikea huomata tai niitä ei ole ehtinyt muodostua.

Opinnäytetyömme ollessa jo loppuvaiheilla saimme positiivista viestiä Vankeusaika mahdollisuutena! - hankkeen etenemisestä. Hankkeessa oli käynnistynyt vuoden 2018 alusta uuden lomakkeen pilotointi. ”Asiakkaan palvelutarpeen kuvaus sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluiden järjestämiseksi” –lomaketta käytetään erityisesti rangaistuksen päättymisen yhteydessä palveluiden järjestämiseksi siviilissä. Lomaketta pilotoidaan Vankeusaika mahdollisuutena! - hankkeessa mukana olevissa TYP-verkostoissa. Vapautumiskuntaan lähetetyssä dokumentissa ilmenee vankeusrangaistus ja sen aikana esimerkiksi suoritettut tutkinnot tai tutkinnon osat, sekä työ- ja toimintakykyarvio, mikä tieto sinänsä edesauttaa vangin palveluiden kartoittamisessa. Lomake lähetetään vain vangin allekirjoitetulla luvalla sovituin sisällöin ja ennalta määrätylle taholle.

Opinnäytetyö kokonaisuudessaan osoittautui meille haastavaksi jo pitkän välimatkammekin takia. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme molemmat käyneet läpi turhauttavia ja epäuskon vaiheita, mutta onneksi myös onnistumisen vaiheita. Ammatillinen osaamisemme on lisääntynyt opinnäytetyöprosessin aikana niin aikuissosiaalityön kuin myös tutkijan roolinkin tiimoilta laajemmaksi ymmärrykseksi.

LÄHTEET

- Eskola, J. 2007. (Teema)haastattelu- tutkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa L. Viinamäki & E. Saari (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Gullman, M. 2011. Rikostaustaisen oppimisvaikeudet. http://www.porttivapau-teen.fi/ammattilaiset/hyvät_toimintatavat/valtakunnalliset/oppimisvaikeudet. viitattu 28.11.2017
- Gothóni, R., Hyväri, S., Karjalainen, A. L., Kivirinta, M., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) 2016. *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas*. (Diak opetus, 2). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=3530138>. Viitattu 18.12-17
- Helminen, J. 2017. Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Kaarlejärvi, K. 2017. Vankeusaika mahdollisuutena. <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12017/vankeusaikamahdollisuutena.html>. Viitattu 30.11.2017
- Kaarlejärvi, K. 2015. Rikostaustaisten kuntoutus tuottaa yhteiskunnallista turvallisuutta. <https://www.vihreatnaiset.fi/blog/2015/02/12/rikostaustaisten-kuntoutus-tuottaa-yhteiskunnallista-turvallisuutta/>. Viitattu 17.12.2017
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino – Juvenes print.
- Kansaneläkelaitos. 2016. Verkostoyhteistyö. <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/15902872/Kelan+rooli+TYP-toiminnassa/a10e2e5e-26b2-44ec-a5c0-38efb3ecd1f6>. Viitattu 29.11.2017
- Kostiainen, R. 2017. Polku rikoksettomaan elämään. Haaste 1/2017. <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12017/polkurikoksetto-maanelamaan.html>. Viitattu 20.10.2017
- Kuusisto-Kajander, R. 2015. Verkostoyhteistyö. https://www.opin-kirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/yhteiskuntamateriaali/yks_kaks_toimaan_verkostoista_voimaa_tukimateriaali.pdf. Viitattu 21.10.2017

Laine, M. 2014. Kriminologia ja rankaisun sosiologia. 2., uudistettu painos. Riika: Dukatava

Lempiäinen, E. 2009. Vapautunut vanki työvoimapalvelujen asiakkaana. http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2512/vapautunut_vanki_tyovoimapalvelujen_asiakkaana. Viitattu 17.10.2017

Melander, S. 2013. Eurooppalaistuva kriminaalipolitiikka. Teoksessa V. Hinkkanen & L. Mäkipää (toim.) Suomalainen kriminaalipolitiikka: näkökulmia teoriaan ja käytäntöön: Tapio Lappi-Seppälän juhlaKirja. Helsinki: Helsingin yliopisto oikeustieteellinen tiedekunta.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp Oy.

Mäki, J. 2017. Oma asunto rikoskierteestä irtautumisen tukena. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja. <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiaristo/haaste12017/omaasuntorikoskierteestairtautumisentukena.html>. Viitattu 13.12.2017

Oikeusministeriö. 2017. Kriminaalipolitiikka. <http://oikeusministerio.fi/kriminaalipolitiikka>. Viitattu 16.12.2017.

Raivisto, A. 2014. Valvotun koevapauden palveluohjausmallin kehittäminen <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74164/Palveluohjausmalli.pdf?sequence=1>. Viitattu 13.10.2017

Rikosseuraamuslaitos. 2017. Rikosseuraamuslaitoksen organisaatio. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/organisaatio.html>. Viitattu 29.11.2017

Rikosseuraamuslaitos. 2016. Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-tilastollinenvuosikirja/OEnaT5BkF/RISE_Tilastoja_2016.pdf. Viitattu 28.11.2017

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>. Viitattu 1.12.2017

Toukola, E. 2010. Vapautuva vanki sosiaalipalvelujen asiakkaana. http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2511/vapautuva_vanki_sosiaalipalvelujen_asiakkaana. Viitattu 30.11.2017

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2017. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteissa>. Viitattu 18.7.2017

TYP-verkosto. 2017. <http://www.jyvaskyla.fi/tyollisyys/yhteispalvelu>. Viitattu 18.9.2017

Valle, E. 2014. Nyt on pöytä tyhjennetty ja kasataan uutta korttitaloa. Vankeusrangaistuksen suorittaneiden miesten tarina yhteiskuntaan integroitumisesta. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95146/GRADU1396351418.pdf?sequence=1>. Viitattu 13.10.2017

Valtiontalouden tarkastusviraston julkaisu. 2016. https://www.vtv.fi/julkaisut/uusintarikollisuuden_vahentaminen_rangaistusajana_ja_sen_jalkeen.5697.xhtml. Viitattu 18.10.2017.

Vankeuslaki. 2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767>. Viitattu 12.10.2017

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-kehita.pdf>. Viitattu 30.11.2017

Väisänen, M-L. 2012. Verkostoyhteistyö. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84374/gradu06567.pdf?sequence=1>. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 21.10.2017

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukutsu

Liite 1 1(2) Haastattelukutsu

Vankeusaika mahdollisuutena!
 = yhteisasiakkuus sosiaalista osallisuutta ja työllisyyttä tukevista verkostoista (2016–2019)

VANKEUSAIKA MAHDOLLISUUTENA! -HANKE KUTSUU YHTEISTYÖHÖN

Hyvä Keski-Suomen eteläisen TYP-verkoston työntekijä,

Kutsomme teidät opinnäytetyömme tutkimukseen liittyvään ryhmähaastattelulaisuuteen. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia Rikosseuraamuslaitoksen työntekijän sijoittumista Keski-Suomen eteläiseen TYP-verkostoon ja siksi juuri Teidät kutsutaan mukaan tähän tutkimukseen. Opinnäytetyö toteutetaan Rikosseuraamuslaitoksen hankkeelle Vankeusaika mahdollisuutena! - Yhteisasiakkuus sosiaalista osallisuutta ja työllisyyttä tukevista verkostoista.

Ryhmähaastattelu järjestetään perjantaina 5.5.17 Laukaan avovankilan kappelissa, osoitteessa Saviontie 560, 41330 Viitavuori. Pyydämme haastatteluun tuljolla ilmoittautumaan sähköpostilla osoitteeseen jaana.virtanen@edu.lapinamk.fi 17.4.17 mennessä. Mahdolliset ruoka-aineallergiat ja erityisruokavaliot tulee ilmoittaa samassa yhteydessä.

Ohjelma:

klo 10.00 Laukaan avovankilan johtaja Tuula Tarvaisen tervehdys ja tervetulo kahvit

klo 10.30 Ryhmähaastattelu

klo 11.20 Lounas

klo 12.15 Ryhmähaastattelu

klo 13.30 Lopetuskahvit

klo 14.00 Hakukalle järjestyy lyhyt esittely Laukaan avovankilan toiminnasta

Ryhmähaastatteluun tulevia pyydetään ilmoittautumaan Laukaan avovankilan päivystyksessä ja odottamaan siinä saattajaa, josta koko ryhmä viedään kerralla haastattelutilaan.

Ryhmähaastatteluun osallistuville tarjotaan kahvit ja lounas Vankeusaika mahdollisuutena -hankkeen puolesta.

Tutkimus on julkinen, mutta haastateltavien antamat vastaukset/kommentit käsitellään luottamuksellisesti ja siten, ettei annettuja kommentteja voida yhdistää yksittäisiin vastaajiin.

Lämpimästi tervetuloa!

Liite 1 2(2) Haastattelukutsu

Maarit Henriksso & Jaana Virtanen, Lapin AMK

Yhteystiedot:

etunimi.sukunimi@edu.lacina.fi

Olemme Lapin ammattikorkeakoulun sosiaalialan kolmannen vuosikurssin opiskelijoita. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia osallisuutta ja työllistymistä tukevien palvelupolkujen rakentumista nimenomaan rikostaustaisten henkilöiden tueksi. Tutkimme opinnäytetyössämme rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittumisen vaikuttavuutta monialaiseen yhteispalveluun TYP-verkostoon. Tutkimme, mitä lisäarvoa rikosseuraamusalan virkamies tuo verkostolle ja miten rikosseuraamusalan osaaminen hyödyttää monialaista yhteispalvelua, palveluden todellista järjestymistä ja asiakkaan saamaa hyötyä.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) verkosto toimii tällä hetkellä rikostaustaisten henkilöiden kohdalla?
2. Miten rikosseuraamusalan virkamiehen sijoittumisen oletetaan vaikuttavan vaikuttavan työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalvelu (TYP) verkostoon?

Olemme kutsuneet ryhmähaastatteluun mukaan asiantuntijoita Jämsän, Ääneskosken, Laukaan ja Jyväskylän kunnista, Kefalta, TE-toimistosta sekä RISE:ltä. Tiedonkeruu tapahtuu kahdella ryhmähaastattelulla keuhällä +17 ja syysyllä +17.

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

Vankeusalka mahdollisuutena! -hankkeen tavoitteena on parantaa valtakunnallisesti rikostaustaisten yhteiskuntaan integroitumista ja rikollisuudesta irtautumista asiakastyön, uusien palvelumuotojen kokeilun, verkostoyhteistyön, yhteisen kehittämisen ja suositusten kautta. Pitkän aikavälin tavoitteena on edistää tuomittujen mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään, sosiaaliseen osallisuuteen ja työllistymiseen kuntoutuksen, osallisuuden, koulutuksen ja työelämäpalveluiden avulla.

Hanketta toteuttavat Rikosseuraamuslaitos, Kuntoutussäätiö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Vankeiterveydenhuollon yksikkö, ViaDia ry ja Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos-palvelut sosiaali- ja terveysministeriön Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksella.

Lisätietoja hankkeesta: projektipäällikkö Kati Kaartejärvi, p. +358 50 3439593, kati.kaartejarvi@om.fi

<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaiset/hankkeet/vankeusalkamahdollisuutena.html>

<https://www.facebook.com/vankeusalkamahdollisuutena/>

